

SBORNÍK
z tvůrčích akcí

SDRUŽENÍ PRO ROZHLASOVOU TVORBU

ZA ROK 2013

Praha, duben 2014

O B S A H

Úvodní slovo předsedy SRT	str. 3
Přehled tvůrčích akcí SRT v roce 2014	4
K aktivitám SRT uplynulého roku:	
Mgr. Andrea Hanáčková, Ph.D.: Poslechový seminář her a dokumentu z Prix Italia 2012	5
Program přehlídky Bilance (nekonala se vzhledem k povodním)	6
Pozvánka na seminář Dramatická tvorba pro děti a mládež v Evropě	8
Ukázka z rozhlasové hry pro děti A. Edgrena Víra a bytosti – 1. část Vodník	9
Hra pro děti M. Bellotové Nesnáším holky	14
Mgr. Andrea Hanáčková, Ph.D.: Jak dospělí přemýšlejí o rádiu pro děti	31
Soutěžní přehlídka REPORT 2013	
Jarní část – Program	32
Daniel Moravec: Jarní Report 2013	33
Podzimní část – Program	35
Daniel Moravec: Poznámky ke kategorii publicistických pořadů	36
Ondřej Vaculík: Ke kategorii dokumentu	38
Vítězové soutěžní přehlídky REPORT 2013	41
Postřehy studentů z FF UP v Olomouci k REPORTu	42
Mgr. Alena Zemančíková: Na co myslíme, když točíme dokument	50
PhDr. Bohuslava Kolářová: Ohlédnutí za dvaceti lety činnosti SRT	53
Výročí členů SRT v roce 2014	61

Praha, duben 2014

Dámy a pánové,

do rukou se Vám dostává Sborník z tvůrčích akcí Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, o. s., za rok 2013.

Naleznete v něm ohlédnutí za Seminářem o tvorbě pro děti a mládež, za XXII. ročníkem soutěžní přehlídky publicistiky a dokumentu REPORT 2013, který svými neotřelými postřehy zhodnotili studenti FF UP, a rovněž zamyšlení Aleny Zemančíkové „Na co myslíme, když točíme dokument“. (Konání přehlídky slovesných žánrů BILANCE 2013 nám žel překazily povodně, proto se o ní pouze zmiňujeme.)

Závěr sborníku tvoří ohlédnutí PhDr. Bohuslavy Kolářové za dvacetiletím činnosti našeho Sdružení, které si letos připomínáme. Je z něj patrné, že naše dobrovolnické snažení za dobu svého trvání přineslo a stále přináší své plody v osobnostech nových tvůrců rozhlasových pořadů i v jejich tvůrčích počinech – a to není málo. Před rokem jsem optimisticky vyjmenovával, co vše se nám podařilo a jaká rozhlas čeká světlá budoucnost. Nejsme ještě ani zdaleka v půli cesty k ní, a leckomu se to tápání tmou a nejistotou zdá nekonečné a nikam nevedoucí. Rozumím tomu, přesto tvrdím, že v daném případě jiné varianty než vykročit nebylo a není.

V červnu letošního roku proběhne další Výroční konference členů SRT a v souvislosti s novým Občanským zákoníkem i změna právní subjektivity SRTu. Z občanského sdružení se SRT stane „zapsaným spolkem“. Bude zvolen nový výbor spolku, a Sdružení pro rozhlasovou tvorbu tím vstoupí do další etapy své existence.

Přeju jemu i nám všem, aby byla stejně povedená jako ty předchozí.

Michal Bureš
předseda Výkonného výboru
Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, o. s.

PŘEHLED TVŮRČÍCH AKCÍ SDRUŽENÍ PRO ROZHLASOVOU TVORBU V ROCE 2014

JARNÍ REPORT 2014

Čtvrtek 17. 4. 2014 od 10,00 hodin

zasedací místnost D011 Český rozhlas Praha

Kategorie Rozhlasová reportáž. Jarní etapa tradiční soutěžní přehlídky pro redaktory a reportéry.

BILANCE 2014

Úterý 3. 6. 2014 až čtvrtek 5. 6. 2014

Garni hotel Petra, Ždán – Slapy

Tradiční přehlídka nejnovější rozhlasové literární a dramatické produkce pro dramaturgy, režiséry, mistry zvuku, designéry a další. Letos za hojně účasti studentů vysokých škol.

Výroční konference Sdružení pro rozhlasovou tvorbu

Úterý 17. 6. 2014 14,00 hodin

zasedací místnost D011 Český rozhlas Praha

Rekapitulace činnosti, volba nového Výboru zapsaného spolku, jímž se SRT dle nového Občanského zákoníku letos stane.

DISKUSNÍ A POSLECHOVÉ SETKÁNÍ ROZHLASOVÝCH DOKUMENTARISTŮ

Čtvrtek 19. 6. 2014 od 10,30 hodin

Studio 1 Českého rozhlasu Olomouc, Horní náměstí 21

Pracovní setkání, jež slibuje poslech současných dokumentů a diskuse o nich. Akcentovat chceme výměnu poznatků a zkušeností, které jednotliví tvůrci při své práci získali.

PODZIMNÍ REPORT 2014

Úterý 14. 10. 2014 až čtvrtek 16. 10. 2014

místo bude upřesněno

Kategorie Rozhlasová publicistika, kategorie Rozhlasový dokument. Podzimní etapa tradiční soutěžní přehlídky pro redaktory a dokumentaristy, autory ad.

Dále připravujeme SEMINÁŘ O ROZHLASOVÉM DOKUMENTU a spolupodílíme se na dalších akcích, o kterých vás budeme průběžně informovat.

www.rozhlas.cz/srt

K aktivitám SRT uplynulého roku

Mgr. Andrea Hanáčková, Ph.D.

Poslechový seminář her a dokumentu z Prix Italia 2012

Na sedm desítek rozhlasových dramaturgů, režisérů, mistrů zvuku, ale také teoretiků a studentů vysokých škol z celého Česka se 27. února zúčastnilo Poslechového a diskusního semináře aktuální evropské produkce rozhlasových her a dokumentu z přehlídky Prix Italia. Akci pořádalo Centrum výroby ČRo a SRT (Sdružení pro rozhlasovou tvorbu).

Tichý hukot letadla v prostoru pro pasažéry. Řev fotbalových fanoušků. Princ Charles a jeho vyjádření o lásce jako legrační znělka reality show. Telefonická hádka o zapomenuté rukavici. I takové zvukové obrazy si mohli z Prahy odvážet rozhlasoví autoři, dramaturgové, redaktoři a univerzitní studenti mediálních oborů, kteří se v posledním únorovém týdnu sjeli z celé země, aby si společně poslechli žně nejlepších světových rozhlasových her a dokumentů. Čtyři oceněné pořady z Prix Italia 2012 ukázaly několik trendů, k nimž se Český rozhlas přibližuje zatím spíše váhavě.

Co jsme tedy poslouchali? Populární osobnost (Jarvis Cocker z hudební skupiny Pulp) v komponované noční one-man-show Wireless night/Bezdrátové noci ve zvukovém rámci transatlantického letu uvažuje nad blízkostí smrti a ve změti myšlenek mu vyvstávají torza obrazů, silná a zvukově ozvláštněná. V nejlepší tradici BBC, stanice s mocným zázemím, tak jedna silná osobnost prodává atraktivní a přitom výsostně kultivovaný rozhlasový zážitek.

Nesmírně inspirativní pořady francouzského Arte Radia posledních několik let dominují evropské rozhlasové produkci a ukazují směr, kudy se pravděpodobně rádio vydá. Nespoutanost žánrovými klišé, velká liberálnost v práci se slovem i zvukem, kosmopolitnost námětů a otevřenost pramení z toho, že tato stanice vyrostla jako čistě internetový projekt vystavený okamžité a permanentní zpětné vazbě. Důraz na kratší formáty se vyplácí – účastníci semináře slyšeli ukázky ze seriálu Comme un pied/Vlastní gól o geniálním senegalském mladíku Memedovi ve francouzském fotbalovém mužstvu. Xenofobie na každém kroku, ušlápnutá méněcennost přeřvaná ve fanouškovském kotli, křehkost fotbalistovy duše. Ekvilibristika s extrémními polohami rozhlasového zvuku.

Mnohost zdrojů a inspirací ukázala švédská intelektuální genderová hříčka Prins Charles Kanslä/ Cit prince Charlese, zpracovaná podle divadelní adaptace komiksu. Půlhodina humoru z hyperkorektního Švédska nabitá mediálními citacemi a odkazy na světovou pop-kulturu o jemné hranici mezi láskou, sexem a samotou.

A nakonec specifický anglosaský humor, série skečů o závisti, včetně zvukové stand-up comedy WireTap/Odposlech z produkce kanadského rozhlasu CBC. Typ zábavy, kterou u nás téměř nikdo neumí a pro kterou si chodíme

nejspíše na internet (Na stojáka, Gad Elmaleh) nebo na večery improvizovaného divadla (Jaroslav Dušek, Rádio Ivo či Vosto5).

Pro rozhlasové tvůrce je důležité občas vstát od svého stolu, odložit svůj mikrofon, opustit svoji pěkně zahřátou židli. Díky patří Centru výroby Českého rozhlasu a Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, které společný poslech pro kolegy uspořádaly. Z diskusí vyplynulo několik postřehů o tom, jak se ve světě aktuálně rozhlas dělá: zesiluje důraz na autorskou tvorbu, v níž má autor možnost realizovat svou myšlenku od záměru a scénáře přes režijní kompetenci až k autorské moderaci. Stále silněji je patrná prostupnost žánrů, kdy není důležité pod jakým názvem, v jaké redakci, v jaké stopáži a pod jakou supervizí má pořad vzniknout, ale co se točí a jaké to chce na konci autor mít. Dalším významným rysem současné světové tvorby je propojení vysílacích formátů s těmi internetovými, kdy se počítá nejen s pouhým zavěšením pořadu do i-archivu, ale přímo do struktury díla je zakomponován fakt, že pravděpodobně čím dál více lidí si ho poslechne spíše na internetu nebo z podcastu než přímo z rádia.

Další akcí SRT byla jarní část XXII. ročníku soutěžní přehlídky zpravodajských, publicistických a dokumentárních pořadů REPORT, která se konala 16. května. Program a hodnocení jarní části Reportu jsou uvedeny na str. 32, podzimní části na str. 35.

Ve dnech 4. až 6. června se měl konat XXI. ročník přehlídky slovesné umělecké tvorby BILANCE, která je otevřeným diskusním fórem a místem setkávání rozhlasových tvůrců (autorů, dramaturgů, redaktorů, režisérů, mistrů zvuku, autorů zvukového designu, rozhlasových teoretiků, studentů apod.). Pořadatelem bylo Sdružení ve spolupráci s Českým rozhlasem. Bohužel přehlídka musela být zrušena vzhledem k loňským povodním (zasáhly i Slapy). Pro informaci uveřejňujeme přehled přihlášených pořadů a jejich tvůrců.

Připravený program BILANCE:

Jahodová Markéta	ČRo 3 – Vltava	Hašek: Osudy dobrého vojáka Švejka... 11. díl	28:06
Soldán Tomáš	TS Olomouc	Brontëová: Na Větrné hůrce – 6. díl	21:47
Koníř Luboš	ČRo Č. Bud.	London: Způsob bílého muže	25:00
Zemančíková Alena	TS LDR Pha	Páteční večer – Meridián	53:00
Velíšek Martin	ČRo 3 – Vltava	Jo Nesbø: Nemesis (část)	49:23

Lenartová Eva	TS Ostrava	Rosenbaum: Bludiště snů	17:40
Bureš Michal	CVYR Olomouc	Životopisy M. Monroe (díl 4. a 5./5)	18:00
Willigová Eva	pro ČRo Vltava	Šklovskij: Sentimentální cesta (7. díl)	28:00
Davidová Jana	ČRo Pardubice	Rájem dál aneb Kluci ze Skřivánku	55:00
Lenartová Eva	TS Ostrava	Putzlacher-Buchtová: Alma a Gustav	69:58
Mančal Petr	CVYR ČRo	Souzvuk – Kameník: Strom mi září	53:26
Buriánek Miroslav	CVTS Plzeň	Frýd: Pan Lučavka (1. část)	24:57
Venclová Renata	CV TSLDT	Schreiner: Najednou	59:41
Petřík Marek	DiFa JAMU	Prostějov Edvarda Valenty	53:45
Krejčí Pavel	TS Hr. Králové	Déry: Láska	28:00
Hložková Hana	TS Brno	Everyman čili Kdokoli	41:50
Bureš Michal	CVYR Olomouc	Schulz: Rekviem	20:17
Blažejovská Alena	TS Brno	Kostřicová: Kronika	23:46
Hynčíková Petra	TS Plzeň	Souzvuk – Hucl: Ostrovní básně	58:18
Novotná Klára	CV TSLDT	Saavedra: Dům U Sedmi švábů	49:45
Sulovský Jan	CVYR Olomouc	Milostivá léta Rostislava Valuška	42:29
Bezdíčková Vlad.	TS LDR	Tikkanen: Příběh lásky století	46:00

Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, o. s.,
ve spolupráci s Českým rozhlasem zvou rozhlasové dramaturgy, režiséry,
mistry zvuku, zvukové designéry, studenty, teoretiky i všechny zájemce na

POSLECHOVÝ A DISKUSNÍ SEMINÁŘ DRAMATICKÁ TVORBA PRO DĚTI A MLÁDEŽ V EVROPĚ,

**který se uskuteční v pondělí 24. června 2013 od 10,00 hodin
ve studiu č. 2 Českého rozhlasu Praha na Vinohradské třídě 12.**

O současných trendech nekomerční tvorby pro děti a mládež a proměnách
i konstantách příběhu budeme uvažovat na základě poslechu oceněných her z festivalu tvorby
pro děti a mládež Prix Ex Aequo Bratislava 2012

P r o g r a m

Otevření problematiky a přiblížení formátů,
stanovených Českým rozhlasem ve vysílání pro děti a mládež (Kristina Žantovská)

Poslech

Anders Edgren: Víra a bytosti – Vodník, Víla, Nekřtěňátko

34:34 (11:34; 11:30; 11:30)

(Swedish Educational Broadcasting Company)

Prix Ex Aequo 2012 za výjimečnou uměleckou realizaci hry pro děti

Diskuse

José Mauro de Vasconcelos – Hanna Bielawska-Adamik:

Můj malý pomerančovník 1. a 3. část

60:00

(Polskie radio)

Prix Ex Aequo 2012 za nejlepší hru pro děti

Diskuse

Mariannick Bellot: Nesnáším holky

54:40

(Südwestrundfunk) – úryvek

Závěrečná diskuse

Seminář moderuje Michal Bureš. Garantem akce je Alena Zemančíková.

Ze semináře otiskujeme první část hry pro děti Anderse Edgrena Vodník a text Mariannick Bellotové Nesnáším holky. Všechny tři texty uvedené na pozvánce jsou k dispozici v elektronické podobě u Marcely Benešové, členky VV SRT.

**Sveriges Utbildningsradio
Anders Edgren
VÍRA A BYTOSTI – VODNÍK
Překlad: Zbyněk Černík**

**(Prix Ex Aequo 2012 za výjimečnou uměleckou realizaci hry pro děti)
34:34 (11:34; 11:30; 11:30)**

Hlasy:

*Dědeček
Malá Elin
Vodník
Šumař
Žena
Muž*

Úvodní hudba

Venku, u dědečka na zahradě.

Slyšíme zvuk rýče. Dědeček ryje v zemi.

DĚDEČEK: Jejda... To je ale tučná potvora... Na tu určitě něco chytnu...

Dědeček ryje a cosi si mumlá.

Slyšíme kroky. Přichází malá Elin.

MALÁ ELIN: Ahoj, dědo... Co děláš?

DĚDEČEK: Ahoj, Elin... Co děláš ty?

MALÁ ELIN: Nic... Nudím se. Proč tu ryješ?

DĚDEČEK: Hledám žížaly, víš... Velké, tučné, krásné žížaly... Jako je tahle!

MALÁ ELIN: Nech toho... Fuj tajbl... Já žížaly nesnáším, jsou hnusné.

DĚDEČEK *(se směje)*: Ha ha... Ale okounům nevádí... Ti žížaly milujou.

MALÁ ELIN: Půjdeš na ryby?

DĚDEČEK: To se ví... Takhle navečer mají okouni velký hlad, to se pěkně chytají.

MALÁ ELIN: Jé... Můžu jít s tebou...? Dědečku, prosím.

DĚDEČEK: Ale Elinko... Při rybaření musí mít člověk trpělivost... A... být zticha... A ty s sebou pořád šiješ a pusa se ti nezastaví... Takže to není dobrý nápad. – Ty nemáš žádné kamarády, s kterými by sis mohla hrát?

MALÁ ELIN: Ne... Nemám. Dneska ne. – A nejsem ráda sama... Máma říkala, že samota je to nejhorší, co existuje... Člověk může dostat deprese...

DĚDEČEK: Deprese...? – No, jestli to říká máma, tak to tak asi bude. – No jo... Tak se mnou pojď... Depresivní děti jsou totiž hned po samotě to nejhorší, co existuje. – Pojď, půjdeme k řece... Můžeš nést podběrák. Tu máš...

Slyšíme, že Dědeček s Elin odcházejí.

MALÁ ELIN: Dědo... Nemohl bys mi něco vyprávět?

DĚDEČEK: Tak ty bys... Co bys chtěla slyšet?

MALÁ ELIN: Vyprávěj něco napínavého!

DĚDEČEK: Něco napínavého... Hm...? – Znáš příběh o vodníkovi...? To je něco pro depresivní děti.

Spojovací hudba, ve které dominuje vodníkův nástroj.

HLASATEL: Vzdělávací rozhlas uvádí pořad Víra a bytosti, rozhlasový seriál na hranici mezi vírou a skutečností (nebo něco na ten způsob).

Jehličnatý les, jednotliví ptáci, slyšíme zvuk nějaké říčky, voda se nevalí, ale je ji zřetelně slyšet.

Slyšíme, že přichází Dědeček a Elin. Zastaví se.

DĚDEČEK: Tady je to fajn... Tady to zkusíme nejdřív...

Slyšíme, jak Dědeček vstupuje do vody, šplouchání.

MALÁ ELIN: Co... Co to děláš, dědo? Budeš trhat lekníny?

DĚDEČEK: Kdepak... Ale je čtvrtek večer... A právě ve čtvrtek večer hrozí vždycky velké nebezpečí, že u vody bude hrát vodník.

MALÁ ELIN: Ve čtvrtek večer... Aha... A proč?

DĚDEČEK: No... Prostě, prostě... Ale člověk se může chránit tím, že propíchne list leknínu... železným hřebíkem... nebo špendlíkem... Takhle...

Slyšíme, jak Dědeček cosi kutí ve vodě.

DĚDEČEK: No... A ještě musíme hlasitě odříkat zaklínadlo...

(hlasitě) rým Vodníku, vodníku, zloději špendlíků,
tvůj táta kradl železo,
tvoje máma byla coura,
chodila po statcích a škodila...

MALÁ ELIN: Ty, dědo, děláš tolik divných věcí... Ale vodník snad... ve skutečnosti... neexistuje?

DĚDEČEK: Aha, ty mi nevěříš...? – Ale... když zavřeš oči a pozorně se zaposloucháš, možná ho uslyšíš hrát... Poslouchej... Slyšíš...?

Slabý tón houslí. Jako by se plížil zdálky. Slyšíme kroky na štěrku, přichází nějaký muž.

MALÁ ELIN: No... Opravdu něco slyším...

DĚDEČEK: A kdysi dávno přišel... právě sem k říčce... šumař. Doslechl se, že ve čtvrtek večer se může od vodníka naučit hrát na housle, takže bude hrát líp než kdokoli jiný...

Tón houslí přeroste v melodii.

ŠUMAŘ: Haló...? Haló!

Housle naráz utichnou.

VODNÍK: No! Proč křičíš?

ŠUMAŘ: Promiňte, pane... Jmenuju se Nils... Jsem jenom prostý šumař a rád bych se naučil líp hrát.

VODNÍK: Aha... Tak takhle... – Tak pojď sem. Podíváme se, co by se s tím dalo dělat...

ŠUMAŘ: Děkuju, pane vodníku... Už jdu... Už jdu...

Slyšíme, jak se Muž brodí říčkou.

Slyšíme, jak spolu Muž a Vodník rozmlouvají.

DĚDEČEK: Vodník seděl na kamenu uprostřed říčky. Byl úplně nahatý... dlouhé rozcuchané vlasy a stejně dlouhé a rozcuchané vousy. A housle.

MALÁ ELIN: Byl vážně nahatý?

DĚDEČEK: To se ví, nahatý až na paty... Rád běhá nahatý... – Myslím, že to dělá z praktických důvodů, protože občas se promění... v koně... nebo v psa... nebo v býka... Někdy může být i kočka. A to pak jsou šaty na obtíž.

MALÁ ELIN: Ale co se teda stalo?

DĚDEČEK: No, víš... Vodník samozřejmě chtěl za to, že šumaře naučí líp hrát na housle, dostat zaplaceno.

VODNÍK: Samozřejmě tě můžu naučit hrát tak, že všechny strčíš do kapsy... Ale něco to stojí.

ŠUMAŘ: Aha... Aha... A kolik to stojí?

VODNÍK: Tři kapky krve.

ŠUMAŘ: Tři kapky krve...? Ale...?

VODNÍK: Dej mi ruku.

ŠUMAŘ: Co? Ruku...?

VODNÍK: No tak, podej mi ruku... Tak... Hned to bude... A potom se do toho pustíme.

ŠUMAŘ: Au!

VODNÍK: Táák... Jedna... dvě... tři... kapky. – A jsme vyrovnaní. – A teď... vyndej housle, šumaři.

Slyšíme, že dvoje housle začnou hrát nějakou melodii, nejdřív trochu nejistě – jedny možná i trochu falešně – a potom čím dál líp. Hrají pěkně od podlahy.

MALÁ ELIN: Ale... proč po něm Vodník chtěl, aby mu zaplatil krví?

DĚDEČEK: Tím, že si vzal trošku jeho krve, si vodník mohl vzít i jeho duši. Teď byl ubohý šumař zcela ve vodníkově moci... I když to nevěděl. Byl šťastný, že umí tak dobře hrát... A s vodníkem hráli, hráli a hráli...

Spojovací hudba. Pořádně to rozpálit na housle, svižné tempo, spousta energie, rytmus. (Představuji si Maďarskem inspirované cikánské techno s náznakem staré lidové hudby.)

DĚDEČEK: Hráli celou noc... a celý následující den. Šumař nemohl přestat... Zkoušel to, ale nešlo to.

Melodie přejde ve zvuk jedněch osamělých houslí, trochu se vzdálí. Slyšíme kroky na šterku, šumař se ubírá po cestě a hraje.

DĚDEČEK: Teprve v pátek večer vodník šumaře propustil... ale ten pořád nemohl přestat hrát.

MALÁ ELIN: Brr... To je ale hrůza... Je mi ho líto.

DĚDEČEK: Měl mít dost rozumu a nekamarádit se s vodníkem... Ale měl štěstí v neštěstí... Vodník ho mohl klidně utopit... Jako už utopil spoustu jiných.

MALÁ ELIN: Brr... Ten byl ale ošklivý, ten vodník... – Ale co se stalo se šumařem?

DĚDEČEK: Víš... Jak si tak vykračoval a hrál, došel ke stodole, kde byla tancovačka...

MALÁ ELIN: Tancovačka? Co to je?

DĚDEČEK: No... to... dalo by se říct, že to bylo něco jako diskotéka... za starých časů... V pátek večer po práci se lidi chtěli bavit, a tak si šli zatancovat do stodoly...

Slyšíme šum a veselé hlasy z taneční zábavy. V pozadí melodie, na kterou se tancuje.

ŽENA (volá): Koukněte! Jde sem ještě jeden šumař!

MUŽ (*volá*): To je přece Nils z Älgafallu! Vítej, bratře... Vítej u nás!

Náš šumař spustí svou melodii a brzy obě melodie splynou do jedné a téže = do melodie našeho šumaře.

Všichni tleskají, dupou nohama, vesele halekají, tempo a energie hudby se pozvolna vyšroubuje na šílenou úroveň.

DĚDEČEK: Na tu tancovačku ve stodole se tady v kraji jen tak nezapomene... Víš, vodníková hudba je totiž kouzelná... Každého očaruje... Vnikne do tebe a zmocní se tě...

Slyšíme, jak všichni tancují. Šílená hudba a rytmus, lidé teď čím dál zoufaleji křičí.

DĚDEČEK: Šumaři nemohli přestat hrát... a lidi nemohli přestat tancovat... Chápeš, tancovali... a tancovali... a tancovali... tancovali celou noc. Ráno měli nohy celé od krve...

Slyšíme, jak se s vrzáním otevírají velké dřevěné dveře.

DĚDEČEK: Ale dopoledne do stodoly přišel malý chlapec... Jmenoval se Olle... Podíval se dovnitř a hned pochopil, že něco není v pořádku.

MALÁ ELIN: Ale... na něj to kouzlo nepůsobilo?

DĚDEČEK: Ne, nepůsobilo... Olle byl totiž hluchý, takže hudbu neslyšel. Vytáhl nůž... a pak přistoupil k šumařům a přeřezal jim na houslích všechny struny...

Slyšíme, jak Olle přeřezává struny na houslích.

Hudba ztichne, ne všechny housle najednou, ale jedny po druhých.

Slyšíme, jak lidé sténají a hroutí se vysílením.

MALÁ ELIN: Dědo! Dědo! Podívej se na vlasec... Ryba!

DĚDEČEK: Jejda... A velká... Božítku, ta táhne!

MALÁ ELIN: Ryba! Máme rybu! Dělej, dědo!

DĚDEČEK: No jo... Přines podběrák, děvče... Přines podběrák... Honem! Ježíši... Takový kus... Jé...

Slyšíme hlasité šplouchnutí.

DĚDEČEK: Ale ne! Utrhl se! Sakra... Viděla jsi toho obrovského okouna, Elin?

MALÁ ELIN: To je ale smůla, dědo. Ale nevzdávej to, zkus to znovu...

DĚDEČEK: Ne... Tím nám vodník dal znamení, že chce, abychom ho nechali na pokoji. Uděláme nejlíp, když půjdeme domů...

Zazní závěrečná hudba.

Slyšíme, že si Dědeček a Elin sbírají věci a odcházejí.

MALÁ ELIN: Oplatky... Najednou jsem, dědo, dostala hroznou chuť na oplatky.

DĚDEČEK: No, to je ale nápad... Oplatky se šlehačkou a malinovou marmeládou.

MALÁ ELIN: S malinovou ne... S jahodovou.

Slyšíme, jak Dědeček a Elin mizí v lese a přitom se dohadují, která marmeláda je k oplatkám lepší.

Pokračuje závěrečná hudba. Jasně zakončení tónem, který zní dál.

Hlasatel ohlásí účinkující atd.

SWR (Südwestrundfunk)
NESNÁŠÍM HOLKY
Hra pro děti
Mariannick Bellot
Překlad: Eliška Závodná
54:40

1. část: Raoul a jeho škola

1 Raoul: Jmenuju se Raoul.
Tohle je moje škola.

Leitmotiv školy nebo krátce perkuse: triangl místo školního zvonku

2 Raoul: A tady – tady bydlím.

Leitmotiv domu.

3 Raoul: Tohle je naše ulice.

Leitmotiv ulice. Podjíždí pod textem – dál...

4 Raoul: Tady vzadu je moje máma.

„Raoule! Domů, koupat se, je čas...“ Takovej vopruz. – „Raoule! Vykoupat!“
Přitom to ani není moje doopravdická máma, táta se s ní oženil, když jsem byl malej.

A tohle je můj kámoš Rito.

Perkuse, pak téma: Rito a téma: děvčata. Pokračují...

5 Raoul: Támhle, támhle to jsou holky. Chmm... Já holky nesnáším.

6 Ohlášení: Nesnáším holky. Hra pro děti – napsala Mariannick Bellot.

Z francouzštiny přeložil Philippe Bruehl.

7 Raoul: Já holky nemám rád. Rád hraju na piano. A fotbal. A zmrzlinu mám rád, když je horko a my si parádně zahráli... To všechno mám rád, ale holky ne.

Téma škola – rozvíjí se dál...

8 Raoul: Moje škola je tak trochu jiná. Učí nás tady hudbu.

A já, já jsem vlastně taky jinej. Tak zaprvé, jsem tady jedinej černochoch, když nepočítám Dida. Ten ve škole uklízí. A pak – jsem sirotek, nemám mámu, umřela. Umřela, když mně byly čtyři roky. Není to smutný, nevzpomínám si na to, byl jsem ještě moc malej.

Vybral jsem si piano, ale musíme si tady přibrat ještě další hudební nástroj – pro společný muzicírování. Volba padla na trubku, ale na tu jsem levej. Je mi to fuk, hlavní věc – je mě dobře slyšet.

Trubka a klavír.

9 Raoul: První den ve škole jsme si vybírali nástroje. Sešli jsme se všichni ve velkém koncertním sále. Učitelé nám předehráli kousek skladby a představili své třídy. My jsme pak zvedli ruku a vybírali si – nástroj, třídu a učitele. Nejdřív se „představily“

housle (kvík kvík),

pak klarinet (tút túť),

pak flétna (uíp uíp)

a pak cello (jako zařehtání koně),

pak chřestění rumbakoulí.

10 „Já se hlásím!“ vykřikl Rito, ale jeho máma řekla, že se spletl.

Pak na jeviště vystoupila paní Zaburewski s drdolem a pletacími jehlicemi ve vlasech, ty měly držet její drdol pohromadě.

Romantická hudba – Schumann

11 Raoul: Celý sál přeletěla očima a pak začala hrát. Hrála tak rychle, až se z klavíru skoro kouřilo. Jako když se jede Formule 1. Všichni začali křičet „Já! Já! Já!“ Jenom já ne. Všichni vědí, že paní Zaburewski je nejlepší učitelkou klavíru ve městě. Studovat na tuto školu se chodí hlavně kvůli ní. Má nejlepší žáky, dostali plno ocenění a medailí při závěrečných soutěžích. Jednoho jejího žáka dokonce přijali na konzervatoř v Moskvě. Ale mně je to fuk. Já jsem totiž geniální už teď. Po jejím vystoupení už nás, co jsme ještě ruku nezvedli a nerozhodli se pro některého z učitelů, moc nezbyvalo.

Na řadě byl teď Laurent. Sedl ke klavíru, zhluboka se nadechl... Pak zase vstal – to ještě nezahrál ani tón. Obešel klavír, trochu si kolem něj hrál, trochu se v něm prohraboval, jako by to byl motor, pak si znovu sedl a začal jako šílenec tlouct do kláves – pank, blang, pank! blang!

Klavír – klastr

Kurtág „falešný“ a pravý Kurtág: „Singeries“.

12 Raoul: Pang, blank, pang! U každého zahraného tónu sevřela Ritova máma přísně rty a já věděl, že právě takovou hudbu budu hrát. Laurent nehrál dlouho, po dvou minutách bylo po všem, klavír se porouchal. Když skončil, řekl: „Kurtág.“ Já zvedl ruku a natáhl se jak to šlo, aby mě Laurent uviděl. Stál tam, jako by byl sám uprostřed všech těch lidí. Tvářili se legračně a Laurent na mě mrknul.

Všichni chtěli do třídy paní Zaburewski, pak ředitel řekl, že Laurent, můj učitel, vyhrál v klavírní soutěži Marguerite Long hlavní cenu...

Formule 1 – Arpeggio

13 Raoul: ...a pak najednou chtěli všichni rodiče jako učitele jeho. Paní Zaburewski mu věnovala pohled plný nenávisti.

2. část: Cesta do školy – Rito je zamilovaný

14 Raoul: Když jdu ráno do školy, vůbec nic kolem nezní takhle:

Téma domu, ulice a školy – prolínají se navzájem.

15 Raoul: Ale spíš takhle:

Hudba vykresluje klidnou, uvolněnou a neuspěchanou cestu do školy.

16 Raoul: Nebo takhle:

Dobrodružná hudba à la Indiana Jones.

17 Raoul: Stromy, motorky, piráti, poklad, žralok, červená na křižovatce, červená – a zelená!

Ostrov v mlze, otec na cestě domů z války, příklady z matematiky, fantom, test ze zeměpisu, malej pes, jako kulička. Kulatej a ošklivej.

Auta, chodci na ulici, moje kroky, vítr, tlachání lidí kolem, šťastné dny, smutné dny – a taky dny k navztekání – kvůli domácím úkolům.

Proč pořád dostáváme domácí úkoly?

„Abyste se něco naučili,“ říká Laurent.

Pfff...

„Dívej se pořádně na klávesy, musíš cvičit stupnice, cvičit, abys mohl pokračovat dál.“

No, když myslí, že cvičím stupnice...

Ani moje malá sestřička si na stupnice nepotrpí. Ječí. Klavír kvílí. A všichni doma si myslí, že tohle musí co nejrychleji přestat.

Znovu téma školy, radostné a lyrické.

3. část: Rito

18 Raoul: „Ahoj, Rito!“

Hudba končí.

19 Raoul: Rito je hodně malej. Ale v klavíru je nejlepší.
A co miluje nejvíc? Sprint.

Stopky – perkuse – rychlý rytmus

20 Raoul: Chtěl dělat lehkou atletiku, ale jeho máma řekla: „Tenis, náboženství a klavír až do tercié. Později mně za to poděkuješ.“

A tak sprintuje aspoň u klavíru. A je skvělej. Nejrychlejší z celé školy. Je ve třídě paní Zaburewski a holkám ve třídě leze na nervy. Je miláček paní učitelky. Cvičí jako blázen.

„1'17! 1'17! Chopin za 1'17! Mám rekord!“

A já jsem ten, kdo drží stopky, kdo měří čas. On totiž cvičí se stopkami.

Rito – a téma děvčat

Perkuse: „Rito je zamilovaný.“

21 Raoul: Rito není ve své kůži. Ani fotbal ho nezajímá, ani karty hráčů. Zajímá ho jedině Ursula Donfala. Ona taky hraje na klavír.
„Rito má tajný rande! Rito má tajný rande!“
A já jsem ten, kdo musí jít za Clémence. Je to kamarádka Ursuly Donfala. Mám jít za ní, aby vyřídila Ursule Donfala, že se s ní Rito chce tajně sejít.
Proč za ní nejde on sám? Říkám mu to. „Nemůžu, moc se bojím.“
„Mám tvý stopky, to zvládneš – za minutu a půl.“
„Nech toho...“
Holky milujou Chopina a valčík „Můj koníček“. Taková blbost... Můj koníček. S Laurentem jsme ten valčík nikdy necvičili, nanejvýš galop divokýho mustanga, ale jinak žádný pitomý zvířata nehrajeme.

Preludování – Chopin

22 Raoul: Ursula Donfala. Všichni jsou do ní zabouchnutý. Já ne, holky nesnáším. Nesnáším je. Brečej, viděl jsem to. Brečely, když jedna z nich dostala špatnou známku.
Pfff!
Já mám špatný známky pořád a nebrečím. Ať se děje cokoliv, já nebrečím. Nikdy.

Téma: déšť

4. část: Sirotek

Téma: déšť

23 Raoul: Prší. Kapky deště bubnují do oken, připomínají mi mámu ... Ta vůně, lehoučké ťukání kapek – jako záclona – mám pocit, že ona je za ní, je tady.
Když hraju, připadá mi někdy, že tu záclonu trošku poodhrnuju. Jdu za tátou a ptám se ho: Jaká byla moje máma? Nepamatuju se na ni.
„Tvoje máma byla ... tvoje máma byla ... tvoje máma byla.“

Okamžik ticha.

24 Raoul: A pak vybuchnu. Jaká byla? Nic neříká.
Vztekmám se. Jednou jsem se fakticky vytočil. Totálně vytočil.

Hudba – hněv

25 Raoul: (na scéně vystupuje jako mladší dítě – křičí) „Byla jaká? Byla – a co dál?? Proč mně nikdo nic neřekne? Všichni si ji pamatují, jenom já ne. Je to přece m o j e máma!“

26 Raoul: Odcházím do svého pokoje, bouchnu dveřma a zamknu. Všechny svoje hračky házím na podlahu, všecko z regálů a poliček, bum, báb, bum! Když je konečně všechno na hromadě, všechny věci, hračky, kopu do nich, dupu po nich. Skáču po nich, strhávám i regál ze zdi, zkouším převrátit postel. Je těžká, ale nakonec se mi to podaří. Táta klepe na dveře a říká – „Přestaň! Nechej toho, bude ti to líto!“ – Já ale strhávám plakáty ze zdi a trhám je – cik cak! Ten zvuk mám ještě v uších, když otvírám skříň a všechno z ní vyhazuju: šaty, boty, kabáty, deky.
Vyprazdňuju i komodu, šuplíky leží prázdný na podlaze, táta se snaží vyrazit dveře do pokoje, jsem bez sebe, nevím, co řvu, kymácím se na podlaze, když narážím na věci poházené kolem, kloužu, skoro padám, ale pokračuju a konečně objevuju knížky a album s fotkama, když jsem byl ještě malej, a taky fotku, kde je ona, tmavooká v oranžových šatech, otvírám album přesně na této straně, měl bych taky všechno roztrhat. Nenávídím ji a všechny ostatní, všechny je nenávídím a můj táta vyráží dveře, bere mě do náruče a pevně objímá, tluču kolem sebe,

bráním se, ale on je silnější než já, tiskne mě pevně k sobě, skoro se nemůžu hnout, ale snažím se, chci aby ho to taky bolelo, koušu, dloubám mu do očí, už skoro nevidím, tiskne mě pevně a po chvíli ... po dlouhé, dlouhé chvíli už ztrácím síly, skoro usínám.

Fotku, na které jsme všichni tři – já jako mimino – jsem neroztrhal. Táta vrátil album na místo a připevnil znovu i regál na zed'.

A víte, co bylo pak? Druhý den mně táta daroval klavír. Myslíte si teď určitě – to je ale pitomost. Kupovat klavír pro tak malýho kluka, ale koupit klavír se vlastně vyplácí – to vám potvrdí každý prodavač. Vyjde to levněji, než kdybyste si ho pronajali. Můj táta mi řekl: „Až budeš mít zase někdy chuť něco roztlouct, buď chytřejší, a tluč do kláves.“

Já řekl: „Bezva. Hned začnu.“

5. část: 1. ředitelův proslov

Savnostní variace – k ředitelovu proslovu na téma: „Nejsme tady pro legraci.“

27 Raoul: A tak se stalo, že sem teď chodím každý ráno, jinak bych se musel sám sebe ptát proč.

„Nejsme tady pro legraci,“ říká ředitel školy, rád přitom pofrkává do svých knírů. „My nejsme jen tak ledajaká škola, jsme konzervatoř. Ano, je to tak: jsme konzervatoř.“

„Nejsme tady pro legraci.“ Tuhle větu opakuje ředitel na začátku každého školního roku. Začátek školního roku je jeho nejoblíbenější roční období – naše ale ne! Je to doba řečnění a proslovů a on nás může všechny pěkně nahnat na školní dvůr, jenom aby nám řekl, že tady nejsme pro legraci.

Jste na konzervatoři a nejste tady pro legraci. Neboť pouze a jedině tady máte maličkou šanci dostat se nakonec na státní konzervatoř do Paříže. Je to ovšem pramalinká šance.“

Úsměvná hudba.

28 Raoul: Pfff, pfff...

Ředitel pofrkává, divá se na mě a končí svou řeč: „Ti, kdo se chtějí jenom bavit, mají možnost, ale ne u nás. Mohou se sem vrátit až na konci školního roku a poslechnout si závěrečný koncert těch druhých, těch, kteří studovali.“

Taky si odfrkávám, ale jsem smutný. Miluju fotbal, rád se bavím, ale na závěrečný koncert na konci školního roku čekám už od začátku, nedočkavě.

Je to totiž jediná šance, kdy si můžeme opravdu vybrat to, co chceme hrát.

Kdybych hrál svůj závěrečný koncert na konci školního roku, hrál bych ve velkém koncertním sále a hrál bych na obrovský klavír, že bych se v něm mohl celý schovat – a ještě by tam zbývalo plno místa...

Hudba: Bach...

29 Raoul: Všichni ve slavnostním oblečení – ztichnou, když žák stoupá na pódium...

Obrovitý klavír...

Hudba je tam, ukrytá v jeho nitru, jen ji musíme hledat. Nechat ji přijít. Nořit se do ní, hloub a hloub.

Klamné ticho, židle škrábou o parkety, pokašlávání, šustění papírem, hlásky malých dětí, hlasitý šepot.

Na pódiu panuje skutečný klid, absolutní ticho, totální klid. Jakmile se zklidní obě strany, vnější i vnitřní, jakmile se rozvine hudba v prostoru nad klavírem, vznáší

se křehce, připravená zaznít, můžu se pustit do hraní. První noty.
Všichni v sále se na tebe dívají, ale to nevadí. Hudba stoupá, naplňuje celý prostor, stoupá dál, výš, stoupá k nebi za vysokými okny, stoupá výš a ještě výš...
To miluju.
Nahání to strach, ale já to miluju.

Percuse: „Rito je zamilovaný.“

30 Raoul: Říkám Ritovi: „Ursula Donfala tě ráda nemá, myslí si jenom, že když půjdeš na konzervatoř do Paříže, mohla by jít s tebou, až se vezmete... jenom tě využívá.“
Odpovídá: „Neboj, tam už budu milovat někoho jiného, jiné ženy.“

Rito je věčně zamilovanéj. Zamilovává se do všech holek. Já holky nesnáším, takže jsme docela vyvážená dvojka. Rito, ten malej ubožák, je každej tejděn zamilovanéj. Líbí se mu malý, protože jsou roztomilý, má rád i velký, obdivuje je, má rád baculky, jsou měkký jako buchtičky, má rád holky ukecaný, kousavý i podvodnice, stydlivky i odvážlivky. Líbí se mu všechny holky. Má rád vždycky jednu po druhé. Některé si myslí že je to tak OK, všechny ale ne. Pak na ně zapomíná, ale ne doopravdy, jsou pak „dobří kamarádi“ ... U nás ve škole zůstává každý na své straně dvorka: děvčata se švihadly, my u fotbalu.

Rito už měl dvakrát zlomený srdce a věřte mi, že není o co stát. Motat se kolem jako mátoha, bez nálady. Žádněj zájem o trochu boxu, jen tak, z legrace, ani Super Maria si nechce zahrát, nic. Naštěstí jsem tady ještě já, abych mu připomněl, že Star Wars jsou fakticky cool, no a zakrátko je mu líp.

Ale Ursula Donfala je mimořádná. Je blond. Je otravná, všeho se bojí, nejvíc pavouků. Rito ji má za vzor dokonalosti. Já taky – je to ta nejhorší ze všech nejhorších holek, co znám. Furt si něco vymejší. A taky se pořád prohlíží v oknech, aby se přesvědčila, že má vlasy souměrně rozdělený. Když jdu kolem, špitá si neustále něco s kamarádkama, a pak se směje a utíká pryč.

Náramně vtipný.

6. část: Rito je zamilovaný – 1. setkání s Clémence

31 Raoul: Rito říká:
„Tak hele, jdi se jí za mě zeptat, buď kamarád, budu za tebe psát všechny slohy až do konce školního roku, slibuju, tak jdi, nebuď sketa.“
„A co mám říct?“ ptám se ho.
„Řekneš jí, hmmm, řekneš...“
„Hmm?“
„Nevím, co jí mám říct.“
„To je ale překvápko! Ty přece vždycky víš, co máš říkat.“
„No jo, ale s Ursulou – to je něco jiného.“
„Do tý jsem d o o p r a v d i c k y zamilovanéj. Je blond!“ říká Rito.
„Protože je blond? No, tak jí řekni, že je hezká.“
„Jo, to tak ... to je přece blbost, všichni o ní říkaj’, že je hezká.“
„Možná, ale říkají to jí?“
„Hele, jdi za ní a řekni, že budu hrát Schuberta jenom pro ni, pro nikoho jiného.“

Schubert.

32 Raoul: Jdu za Clémence. Je to Ursulina nejlepší kamarádka.
Ursula hraje na piano, stejně jako Maxime a já – a polovina třídy. Paní

Zaburewski nám pořád říká, když budete takhle pracovat dál, nikdy se nedostanete na pařížskou konzervatoř. Konzervatoř v Paříži. Kecy.

Já už v Paříži byl. Kromě velkejch jezdících schodů je tam stejná nuda jako tady, dělat z toho něco extra – je přehnaný.

Clémence hraje na cello. „Cello, jako Bello – uaf, uaf,“ říkám, abych ji naštvál, „uáf, uáf,“ nebaví se.

Někdy ji tahám za copy, ani to se jí nelíbí. Není špatná, jenže je holka.

„Clémence, musím ti něco říct.“

Bartók: Danse N°2

33 Raoul: Říkám Clémence:

„Rito si myslí, že Ursula Donfala je super.“

„Fakticky?“ ptá se Clémence.

„Vážně, fakt.“

„A to jí mám říct, Rito si myslí, že jsi super?“ ptá se Clémence.

„Hm... jo. Rito mě požádal, ať tě poprosím, abys to Ursule vyřídila.“

„A to je všechno, co mám říct?“

„Ne, řekni jí, Rito ti vzkazuje, že jsi super a jestli chceš, sraz v komorním sále, po obědě.“

„Tam je zavřeno.“

„Ále není.“

„Je.“

„Není.“

„Je.“

„Není.“

Takhle to dál nejde. Říkám: „Rito má klíč.“

Zírá. Tak takhle to je. Mlčky přikyvuje: dál už nic vysvětlovat nemusím – všichni vědí, že Rito je miláček paní Zaburewski, že mu dala klíč od sálu, aby tam mohl cvičit, a on toho využívá a láká tam své lásky...

Clémence odběhla a zpět taky běžela.

„Ursula chce vědět, jestli to myslí f a k t i c k y vážně.“

Ách jó, tak takový jsou holky. Člověk jim vyzná lásku, láme si hlavu s komplimentama a pak přijde takováhle odpověď...

„To má bejt vtip?“

Clémence krčí rameny.

„Fajn, řekni jí teda: Jo, myslí to vážně, ale řekni jí taky, že j á si o ní vážně myslím, že je praštěná nána. Takže, jestli se s ním chce vidět, ať to řekne hned, ať neztrácíme čas, mě totiž čeká fotbal, tam chci bejt.“

Ursula mně vzkázala, že už se mnou nikdy nepromluví. Dokonce ani když by Clémence byla prostředník. Nejdřív ale vzkázala Ritovi „Ano, přijde.“ Clémence řekla, že Ursula souhlasí. Sraz v komorním sále, po obědě.

Góóó!

7. část: Zdvojení

Cvičení: Bartók – Danse N°3

...nebo „ošklivé“ téma

34 Raoul: Táta přišel domů a říká: „Totální propadák v matematice, co se dá dělat, pořád jseš můj syn. Tak ukaž, jaké máte z matematiky úkoly, vlak odjíždí z londýnského

nádraží v 15:12, jede rychlostí 60km/h do 190 km vzdáleného Bristolu. Otázka: V kolik hodin tam vlak přijede? Takže, Raoule, jak budeš hledat řešení?“
„Mrknu se na jízdenku.“
„Cože?“
„Na hodinu příjezdu, je vytištěná na jízdence.“

Téma: déšť

35 Raoul: Propadám. O fotbal se zajímám až příliš, o francouzštinu nijak zvlášť. Na třídní schůzce pofrkával ředitel do svých knírů.
„Hmhm. My tady nejsme pro legraci. Když půjde ze školy, může se bavit, jak chce. Matematika: nedostatečná, jazyky: nedostatečná, přírodověda: nedostatečná. Tady si někdo celý rok pěkně užíval.“

Malá, lehce ironická hudba...

36 Raoul: „Měl jsem zajímavý rozhovor s paní Zaburewsi,“ říká Laurent. „Je to trochu komplikované, víš.“ „Kdyby ses zlepšil v prospěchu, vzala by si tě paní Zaburewsi do své třídy a za dva roky by ses mohl zúčastňovat mezinárodních soutěží. Jenže když každý rok skoro vyletiš ze školy, můžeme spolu my dva pokračovat ve spolupráci...“

Laurent se přehrabuje ve skříni s notami, je jako vždycky rozrušený. Říká:
„Pověděl jsem jim, že jestli půjdeš ty, jdu taky. Škola není jenom pro génie.“

Téma – hrací hodiny

8. část: ...S Clémence

37 Raoul: Clémence a já čekáme jako dva pitomci před komorním sálem. Rito je uvnitř, Ursula taky, Clémence a já trčíme venku na chodbě a šmírujeme. Co si počít s holkou?
Clémence říká: „Musím cvičit.“
Ale vítr, který profukuje oknem, rozhazuje noty po chodbě.
Držím je v ruce, jsem živý notový pultík. Takhle se má jednat s holkama?
Vždycky, když mám přelístovat, kývne. Je ukrutně soustředěná. Objímá cello, je zrovna tak tlusté jako ona sama. Vraštili obočí, takže vypadá fakticky nebezpečně. Zavile. Když nějakou skladbu umí doopravdy dobře, sundává brýle, ale pak je úplně rozhozená, vůbec nic nevidí.

Bartók: Danse N°2

38 Raoul: Můj táta říká: „Takový zabeďněnec ve francouzštině, jenže pořád jsi můj syn.“ „Ani nevím, proč mi to nejde,“ odpovídám, „když učitel mluví, neposlouchám, mám v hlavě jenom hudbu.“
Myslím na Bartóka, jak na procházkách žádal lidi, aby mu zpívali písničky, myslím taky na to, že dnes lidí zpívají to, co slyší v televizi.

Bartók: Danse N°2

39 Raoul: Rito se teď tajně schází se svou láskou každý den a já s Clémence musíme hlídat. Je tady, mlčí, nic neříká. Já taky nic neříkám.
Podupávám nohou sem tam.
Ona si opírá cello o sloup.
Rád bych zapískal, blbý je, že to neumím. Ona píská.
Dívám se na hodiny ve dvoře. Ještě 17 minut, bóže...
Snažím se si v hlavě přehrávat svou skladbu.

Ona vytahuje partituru.

„Bartók?!“

„Ty ho znáš?“ ptá se.

„Je to můj nejoblíbenější skladatel.“

„Můj taky.“

Za dveřmi si Rito s Ursulou špitají, ale je jim rozumět.

Dívám se na Clémence. Co si jenom počít s holkou?

„Ursula je tvoje kamarádka?“

„Mm.“

„Fakticky?“

„Mmm.“

„Tak proč jí potom neřekneš, ať se na Rita vykašle. O přestávkách zase můžeš být s ní a nemusíš tady se mnou trčet jako cvok.“

„To říkáš jenom proto, že žárlíš.“

„Žárlím? Já? Na Ursulu? Vždyť je ošklivá, vlasy má jak žlutý mop, příšernej hlas a ještě k tomu je hluchá.“

„No, tak to se k sobě budete náramně hodit,“ říká Clémence.

„Raděj bych se nechal otrávit, než bych se za těmahle dveřma líbal jazykem.“

„Líbat jazykem, slyšíš, jak mluvíš! Vždyť ty nemáš o ničem ani páru.“

„To teda mám! O prázdninách jsem se už s jednou holkou líbal. Na koupališti, ve Španělsku. A bylo to: Brrbh.“

„Vidíš, nemáš ani páru.“

„Ahá. Protože ty ses už určitě s někým líbala, že jo?“

„Neřeknu.“

„Aspoň jednou?“

„Tobě nic neřeknu.“

„S ropuchou?“

„Nech toho.“

Moje nevlastní máma říká:

„Co je to s tebou? Jsi nemocný? Nezdáš se mi, jsi nějaký jiný. No tak se podívej ... s jídlem si sice dáváš na čas, ale nešťouráš se v něm. Ani nohama pod židlí netancuješ jako obvykle, nekopeš kolem sebe, jako bys byl pořad na fotbale ... dokonce jsi snad zamyšlený?! Neuvěřitelná věc. Aspoň pět minut sedíš na židli jako pěna, netančíš sambu, hezky způsobně ukusuješ vafli, místo abys ji drobil po celém stole a vyráběl z ní ptačí hnízdo. Že ty si myslíš na nějaké děvče?“

„Není to ta maličká, jak jsem ji minule viděla?“

„S tou mluvit nebudeš! Ani s mejma kamarádama, rozumíš? Ani s mámama mejch kamarádů, to by bylo ještě horší. Když pro mě přijedeš, zůstaneš za plotem, na druhé straně ulice – to bude nejlepší.“

„Víš co, Terminátore,“ řekla moje nevlastní máma, „příště pojedeš autobusem.“

Beru na klín svou sestru. Neuplyne ani 15 sekund a už převrhla sklenici s mlíkem, topí v něm vafle, rozmáčí noviny, vafle klouže na zem – tou mastnou stranou, jak jinak. –

Sestra je báječná.

Nevlastní matka říká:

„Dobrá, vyhráls, můžeš jít do svého pokoje. Dělat domácí úkoly...“

A nezapomeň, dnes se koupeme!“

Křičím:

„Já teda určitě ne! Chci bejt jako Leonardo da Vinci – ten se koupal jenom v sobotu! Když byl přestupnej rok!“

Nevlastní máma na mě dělá obličej: „Tvoje přítelkyně bude určitě celá pryč, ty Leonardo, až tě budou kousat blechy a bude tě svědit celé tělo.“

Stačí, že vidím, jak se tváří, a už mě svědí celé tělo.

Vrhám se ke klavíru.

9. část: Chopin; Koncert pro Clémence

40 Raoul: Laurent mně informuje o programu závěrečných zkoušek pro klavír: jedna skladba jako volný výběr, Bach a Chopin. Odpověděl jsem:

„Chopin? Nikdy.“

„Vážně? A můžu vědět proč?“

„Chopin je pro holky.“

„Dooopravdy?“

„Já holky nesnáším.“

„Mmh. To říkáš jenom proto, že si nejsi jistý, jestli na to technicky máš. A máš pravdu: Chopin je skutečně náročný skladatel.“

„Vůbec ne.“

„Tak zapomeneme na zkoušky.“

„Hrál jsem Chopina u Madame André, celý rok.“

„Ano? No tak ukaž, co sis z toho roku zapamatoval.“

Téma Ursula Donfala (neznámý Chopin).

41 Raoul: Posadil jsem se ke klavíru. Ňaňaní, Ňaňaná ... a raz a dva a tři a jedna, dvě, tři, něžná slečna a ta tý a ta tá, stříbrný svit luny a tlukoucí srdéčka...

„Hraješ tak, jak mluvíš: s ucpaným nosem.“

Laurent mě odstrčil, sedl si na moje místo ke klavíru a začal hrát.

Chopin.

„A tohle, tohle je podle tebe pro holky?“

„Né.“

Tohle bych klidně hrál...

Ale „Mého koníčka“ nikdy.

Přibíhám, Clémence je už tam a nudí se. Tvářím se taky tak.

„Vážně si myslíš, že Ursuliny vlasy vypadají jako žlutěj mop?“ ptá se Clémence.

„No jasně. Ty máš hezký vlasy, krásně rudý, to je neobvyklá barva, tvoje lokny přímo září, hned se každému zalíbí. Protože jsou vzácný.“

„Ty máš taky hezký vlasy.“

„Kudrnatý.“

„Jo. Ale takový je taky nikdo nemá.“

„Co si myslíš, že tam ti dva dělaj’?“ ptám se.

„Rozhodně nedělají žádněj hluk.“

„Ale už mě pomalu začínají štvát, k čemu tady musíme pořád trčet. Nechtěla by sis poslechnout můj program?“

„Ráda,“ říká Clémence.

Téma smrti.

42 Raoul: Proklouzli jsme do vedlejšího sálu. Sedám ke klavíru. Mám strach. Třesou se mi ruce. Jsou zpotené a ledové; vím, že Clémence pozorně poslouchá. Hraju tak, jak mi řekl Laurent: První takty si nejdřív poslechni v hlavě, než začneš hrát. Zhluboka se nadechni. Ruka mi sklouzla po klávesách. Na začátku jsem hrál moc rychle, vyrazil jsem, abych už to měl co nejrychleji za sebou, pak, úplně pomalu se objevily stromy. Obrovské stromy. Nalevo a napravo, jako na kraji silnice. Kolébaly se ve vlhém větru. Chtěl jsem je Clémence ukázat, i to malé ježaté křoví, které škrábe, když jdeš kolem, ať se mu vyhýbáš, jak chceš; byl tam taky písek, který někdy nabere do bot a ten nám pak znepríjemňuje chůzi. Clémence to všechno viděla taky. Musela zvednout hlavu, aby mezi listím uviděla i slunce. Cítila, že i vzduch je jiný, silný, plný vůní oceánu. Kovově šedý oceán. Moře, na kterém ztroskotala loď. Koupat se nedá, všude jsou ostré skály – jako zuby, ale přesto mírumilovné.

A pak jsme do té šedi pronikli. Byla to jenom hudba, nic než hudba. Jemná šed', trochu dusivá, jako když tajně polykáme slzy, tak dlouho, až z toho rozbolí hlava, až už nemáme na nic náladu, nevíme proč, ale připadáme si tak trochu prázdně... Plavali jsme v té šedi. Ale pak se z ní zase stalo moře, z moře loď a my jsme znovu přistáli, Clémence a já, unášeni příběhem.

Pár tónů, spíš vysokých.

43 Raoul: Máma je tady, sedí v křesle, čte, klidně a pomalu listuje stránkami. Nevidím jí úplně do obličeje. Bojím se na ni zavolat, mám strach, že mi pak zmizí, a tak hraju dál, hlasitěji, rychleji, jemněji. Hraju tak, aby mě doopravdy slyšela. Aby se mnou zůstala až do konce. V hudbě se začínají ozývat hlasy. Volají na sebe. Říkají: „Tak co, půjdeš už? Jdeme na pláž – později je tam už moc lidí. Potkáme se tam s bratrance.“ Nebo: „Viděls támhle ten strom? Ten jediný přežil tu hroznou bouři, ostatní stromy ho chránily a popadaly.“ Takové to teď bylo i s Clémence. Ty hlasy nemluvily mou řečí, ale stejně jsem všemu rozuměl, jako by mi zněly pod kůží. A máma říkala: „Teď už půjdeš spát, nebo se na tebe budu zlobit. Jdi hezky spát.“ A já si byl jistý, byla to ona, její úsměv, kroky v pokoji, „jdi hezky spát, jdi spát“, hrál jsem tu větu znovu a znovu, abych ji už nikdy nezapomněl, „hezky spát nebo se budu zlobit, budu se zlobit, opravdu, chtěl bys ještě něco, sluníčko? Nemáš žízeň? Ty moje malé sluníčko. Přečtu ti pohádku... a teď konec čtení, je čas jít spát, jdeme.“ A hlasy říkaly: „Ten vyrostl... a jak je hezký... už se skoro vůbec nevzteká, vyrostl. Nechcete jít s námi odpoledne do parku? Jdem' se projít do lesa.“ A hudba vyprávěla o lese hlasů, které chtěly jít na procházku. Odešly by beze mě? Už to nebylo hrozné, už jsem věděl, jak je můžu zavolat zpět, kdykoliv budu chtít.

Když jsem dohrál, bylo dlouhé, dlouhé ticho. Clémence a já jsme nechali ty hlasy odcházet, až se rozpustily ve vzduchu. Pak jsem se obrátil směrem k ní. Clémence řekla: „To je radost, takhle si zahrát. Až budeme větší, zahrajeme si společně.“ „Já? S holkou? Nikdy! Nikdy!“ řekl jsem. Smála se. Clémence se hlasitě smála. Jiný holky by se urazily.

10. část: Cvičení

44 Raoul: Existují různé druhy holek? Má moje sestra ještě naději, aby se nemusela bát, že z ní vyroste pištivá dlouhovlasá tyčka?

Tak například Clémence, je doopravdy taková, jaká je, nebo je stejná jako všechny ostatní? Má doopravdy ráda hudbu? Anebo sní o tajné lásce? Myslí na mě? Chce se mě vyptávat? Hraje si s panenkama?

Dívala se tuhle nedávno na mě proto, že mě má ráda, i když já holky rád nemám a nikdy je mít rád nebudu, nikdy v životě, ačkoliv všichni tvrdí opak? Že by mě měla přece jenom ráda? Ale možná, že mě ráda nemá. Nebo ještě hůř: jsem jí úplně ukradenej, je jí fuk, jestli je se mnou, nebo ne. Fotbal taky nehraje, takže nechápu, proč na ni vůbec myslím – byť jenom maličko.

To je otázek. Ale mluvit o tom s nikým nemůžu, leda... s mou malou sestrou. Jdu do jejího pokoje. Stavíme velikánskou pyramidu, největší a nejkrásnější od časů Ramsese II. Použili jsme všechny kostky, všechny krabice, hrnce, lego. Nazvali jsme ji World Trade Center.

Crrrrr...crrr

Tak hele, Bin, řada je na tobě... Víš, co je dneska za den?

Sestra vyrobila letadlo.

Hurá! Bravo, Bin Ládinko, jsi ta nejstrašnější!

A tak jsem jí, protože jsem věděl, že nikomu nic nemůže říct, začal vypravovat o Clémence, ale její jméno jsem neprozradil.

Moje sestra a já jsme nakonec usoudili, že mě má Clémence moc ráda. Aspoň doufám.

Laurent říká: „Vyučování ... podívej, všechno, co se učíš, můžeš proměnit v hudbu. Pravopis, zeměpis, dějepis... S tvou pamětí bude stačit, když si učební látku přezpíváš a všechno si zapamatuješ. Vymysli si melodii, text přijde sám. Všechno kolem sebe můžeš přeložit do hudby.

Beethoven a Mozart to taky tak dělali, komponovali skladby na jména těch, které měli rádi...“

Okamžitě myslím na Clémence...

C – L – É – M – E – N – C – E (po každé hlásce zazní tichý tón)

... nevím, proč na ni musím myslet.

Laurent říká: „Matematika je ještě snazší. Máš rytmus, máš akordy.“

Perfektní akord – klavír

45 Raoul: „Vlak vyjíždí ve 12h 27.“

Hudba k 12h 27.

46 Raoul: „Jede rychlostí 60 km/h do vzdálenosti 190 km.“

Hudba – 190 kilometrů

47 Raoul: „Doba příjezdu je tedy...?“

„Je to na jízdence.“

11. část: Tvoje máma byla...

48 Raoul: Večer jdu za tátou do kuchyně a přímo se ho ptám: „Jaká byla moje máma?“

Téma „Nový svět“.

49 Raoul: „Tvoje máma byla ... tvoje máma byla ... tvoje máma uměla rozkrájet mango a pořád nosila červené šaty, oblékala všechny možné odstíny červené: šarlat, purpur, karmín, nachovou, modročervenou, tomatově červenou, makově rudou, kardinálskou červeň, červenou do oranžova i do žluta... tvoje máma mívala strašlivé záchvaty vzteku, pro nic za nic, kvůli každé maličkosti, nedalo se nikdy předem odhadnout, co ji rozzuří, počasí, politika, písnička v rádiu, nějaká nevyřízená záležitost, taky často říkala, 'vy Evropani jste všichni praštění', tvoje máma byla Brazílka, byla nesmírně muzikální, jinak než ty, chci říct, nebyla pianistka, hrála na zobcovou flétnu, tvoje máma měla záchvaty vzteku a pak se smála, smála se a člověk se musel smát s ní, nevím proč, byla veselá, tak veselá... všemu se smála.

Seznámil jsem se s ní ... poznali jsme se... poznali jsme se.“

Pak se táta odmlčel.

Ze všech sil jsem se snažil si v hlavě zformulovat otázku: Proč si na ni nevzpomínám? Proč si ji nepamatuju?

Nikdo mně neříká, jaká byla? A proč odešla? Je to přece moje máma. Proč si na ni nemůžu vzpomenout?

12. část: Hádka

Téma: rivalita

50 Raoul: Dnes jsme ve velkém koncertním sále – je tam velké křídlo.

Kdyby byl náš klavír Fiat 500, pak tohle tady by byl vůz Formule 1. Piano reaguje bleskově, člověk musí postupovat s citem a přesně vědět, kam směřuje, protože hudba okamžitě „naskočí“ a pádí, letí, řve, vznáší se.

Laurent říká: „Nemusíme se obávat hrát hlasitě, dokonce velmi hlasitě, když si to hudba žádá.“

Pochopil jsem. Okenní tabulky se otřásají, zdi se třesou.

A pokračuju v decrescendu dál, dávám si načas.

V jemnosti hledám ještě to jemnější, tlumenější – jako potůček, jako třepotání listů, hraju tak jemně a tichounce, že musím skoro zdržovat dech a přesvědčovat se, že tohle je ještě pořád hudba, jemnější než tichý sníh...

Zaburewski náhle vpadá do dveří: „Co děláte v mém sále?“

„Dobrý den,“ odpovídá Laurent, „do 17. 30 tady vyučuju, jak stojí v rozvrhu.“

„Ah, rozvrh.“

Zaburewski si mě měří od paty k hlavě.

Přísahám, že slyšet jakoby ostruhy, když prochází sálem a hodlá se usadit nedaleko nás.

„Dobře, dobře,“ říká paní Zaburewski, „tak si tady počkám, než vám skončí vyučování. – Jinak bych musela čekat na chodbě.“

Dívají se na sebe. Kdyby kolem nich teď letěla moucha, padla by hrůzou k zemi. Není tady náhodou, chce si poslechnout Laurentovo vyučování. Chce vědět, kdo z nich dvou má lepší žáky, kdo z nich je lepší učitel. – Paní Zaburewski ale nebude nikdy schopná učit tak, jak učí Laurent.

Jsem v hodně blbě situaci: když budu doopravdy dobej, udělá cokoliv, jen aby

mě získala do své třídy. – Když ale nebudu hrát brilantně, usměje se tím svým podlým úsměvem a bude triumfovat.

Učíme se Bacha. Nejde říct, že máme výhodu domácích – tu má právě paní Zaburewski. Je to její hra...

„Začneme znovu od prvních taktů a budeme pracovat na akcentech.“ Učíme se první noty, přesnost rytmu. Potím se, jako bych už přeběhl celé hřiště. Je to supertěžké. Laurent mě opravuje a vždycky přidá pár not navíc. Nesmím povolit, nesmím ztratit koncentraci.

Ursula Donfala mě potkává na schodech: „Zaburewski říká, že by z tebe mohla něco udělat, jen kdybys nebyl takový nafoukanec.“

Já a nafoukanec? Jsem geniální a to je všechno. A navíc, nemůžu si vybírat. Jsem malej, černej, sirotek a moji malou sestru Bin Ladinku rodiče zbožňují už od narození. Nemám tedy v životě jiné východisko, než být geniální.

„Fakticky?“ říkám, jako by mi to bylo jedno, – ale Ursula Donfala je královna drbů a když padne na nějakou oběť, jen tak lehce ji ze spárů nepustí. – „Chovej se mile a budeš ve stejné třídě jako já.“

„Ahá, ty nic nevíš?! Tvůj učitel Laurent už tady příští rok učit nebude!“ Na chodbě potkávám Laurenta, tlumeným hlasem se hádá s ředitelem, ten jenom potřásá hlavou.

Jakmile mě ředitel uvidí, spustí nahlas: „Ah, tady ho máme. Hrdina dne.“

„Když bude muset odejít Laurent,“ říkám řediteli, „půjdu i já.“

„Dobrá, dobrá, jen si jděte, když myslíte. A proberte to se svými rodiči.“

Usměje se na mě a jde. Laurent mně tiskne ramena.

„Tohle nejsou žádné povídačky. A ty nemel hlouposti. Jinde by rodiče dali těžko dohromady školné za jeden trimestr; ty tady pobudeš ještě dva roky a pak můžeš přejít na státní konzervatoř do Paříže a všechny pěkně pošleš k čertu.“

Jsem zdrcený, Laurent se na mě usmívá, ale vypadá smutně.

Malé klavírní cvičení... nebo „ošklivé“ téma.

51 Raoul: Rozhlížím se po pokoji své sestry – Bin Ládinky. Chudinka: má postel Hello-Kitty, botičky Hello-Kitty, tašku na cvičení Hello-Kitty, noční košili Hello-Kitty, polštář Hello-Kitty, plenky Hello-Kitty, kuchyňku Hello-Kitty, nádobí Hello-Kitty, Disney plakáty s princezničkami na stěnách, všechno v růžových a světle žlutých tónech. Všude růžová, růžová, růžová. Jestli se z toho všeho nezblázní, nebude to chyba našich rodičů, ti pro to fakticky udělali, co mohli.

„Přestaň své sestře říkat Bin Ladin,“ říká moje nevlastní matka. „Rozčiluje mě to!“

13. část: Matčina smrt

52 Raoul: Můj otec vypravuje:

„Máma ti umřela, onemocněla jakousi strašlivou chorobou. To jsi byl ještě docela maličký. Nemoc jí rozežrala mozek. Bolela ji hlava a tak šla do nemocnice. Už se nikdy nevrátila. Za pár dnů nikoho z nás nepoznávala. Děti do nemocnice nesměly, ona se ale netrápila, nevěděla už, že má dítě, které miluje. Měla hlavu plnou bolesti, prášky pomáhaly jenom částečně a pak se všechna ta bolest vracela, stále silněji a silněji. Přísahám, že jsem si párkrát přál, aby to pro ni rychle skončilo... aby umřela.“

Téma – déšť

- 53 Raoul: „Jenže trápení pokračovalo, bez konce,“ vyprávěl dál můj táta.
„Tvoje máma musela být neuvěřitelně silná. Z Brazílie přijela celá její rodina, bylo to něco neuvěřitelného, přijeli všichni, i ti, které jsem ještě ani neznal. Byli tady u nás a mluvili se mnou: bratřenci, tetičky, její matka, bratři, sestry a jejich děti. Bylo to něco nepředstavitelného, letenky tehdy nebyly levné a takové daleké cesty byly spíš výjimkou. Jenže – nemoc se táhla, takže její matka, tvoje babička, se nakonec musela vrátit domů, do Brazílie. Všichni se o tebe dojemně starali, všichni příbuzní. Strýčkové tě brali do zoo, četli ti pohádky, vídal jsem tě, malého chlapečka, v našem malém obýváku, uprostřed všech těch dospělých. Vždycky, když jsi chtěl za maminkou, začali tě utěšovat a za chvíli jsi byl zase veselý. Nechápals ještě nic, nevěděls, co se děje, nerozuměls situaci.“
„Jednoho dne se tvoje máma už neprobudila. Ráno zemřela. Ty jsi už chodil do školky a když ses dožadoval mámy, nebyli jsme schopni ti říct, že a proč se už nikdy nevrátí.“
„Na pohřeb už tady nikdo nezůstal,“ pokračuje táta, „skoro nikdo.“ „Tys byl ještě moc malý na to, abys všemu porozuměl. Pokoušeli jsem se ti to sice vysvětlit, ale tys ani neuměl říct sbohem.“

Téma matky.

- 54 Raoul: Zeptal jsem se Laurenta:
„Jak to, že se na mámu nepamatuju?“
„Nevím,“ odpověděl. „Ale znám příběh o jednom malém klukovi, je to už stará historka, odehrála se před mnoha a mnoha lety. Domů k nim tehdy přišli dva muži pro jeho otce, měl jít s nimi. Když se s ním otec loučil, dal mu hodinky, byly to ještě hodinky mechanické, musely se natahovat, aby nepřestaly jít. Byly to velké hodinky, na řetízku, kapesní hodinky. Kapesní, ne náramkové. Otec synkovi ukázal, jak se natahují – jednou denně – a řekl mu: Starej se o ně dobře a čekej na mě, než se vrátím. Políbil ho na čelo a s oběma muži odešel. Už se nikdy nevrátil. A ten kluk? Celý život natahoval hodinky a čekal na otce. Víš, někdy si říkám, že by pro něj bývalo bylo snazší, kdyby na ty hodinky mohl zapomenout. Hodinky, které dostal od otce v alžírské válce. Někdy je lepší, když si všechno nemusíme pamatovat.“

Téma deště.

14. část: Ředitel

- 55 Raoul: Ve škole se řediteli podařilo potkat se se mnou náhodou na chodbě.
Náhodou?
Rito se teď s Ursulou Donfala schází každý den, od pondělí do pátku, v komorním sále, a my, Clémence a já, stojíme před dveřmi na chodbě a hlídáme. To samozřejmě vypadá podezřele. Možná, že tady jenom tak postáváme, protože se nám tady líbí a nevíme, kam bychom spolu jinak šli. „Raoule, mohl bych s Vámi krátce pohovořit?“ ptá se ředitel a odfrkává si.
Clémence zůstala se mnou, což bylo fajn.
„Raoule, Vaše známky jsou horší než kdy jindy. Asi máte jiné starosti a zájmy nežli školu, asi Vás baví něco jiného...“
Samozřejmě – jako naschvál jsem tady s Clémence a to je přece jenom holka, je mi to trapný.
„Závěrečné ročníkové zkoušky všechno rozhodnou, milý chlapče. Nebude ovšem

stačit, když budete pouze vynikající, Vy totiž musíte být jedinečný.
Nic jiného nezbyvá. Bohužel. Bylo by mi líto, kdybych Vás měl ztratit.“
Clémence mi pevně tiskla ruku a já se nebránil.

15. část: Hodiny

56 Raoul: Tentokrát jsem na hodinu klavíru přišel hodně brzy. Laurent tady ještě není.
Tichounce přicházím do třídy.

Hudba stále zřetelněji – motiv tikání

57 Raoul: Dívám se na stojan na noty. Leží tam hodinky.
Beru je do ruky. Jsou studené. Jsou těžké, těžší, než jsem si myslel. Nahoře mají kolečko, kterým se natahují. Dávám si je k uchu a poslouchám jejich tikot.

Hudba – natahování hodinek

Hlavní téma – téma matky

58 Raoul: Clémence se mě zeptala:
„Na co si vlastně vzpomínáš?“
„Je to něco jako vůně kávy a toustů, já ještě spím, ale ta vůně se každé ráno vkrádá do mého pokoje. Není to ani tak doopravdivá vzpomínka jako spíš pocit.
Objeví se a rychle mizí...
Vzpomínám si na gramofonovou desku, kterou jsem měl moc rád a kterou jsem směl přehrávat sám.
Na kukačku, jak jsem čekal, až vykoukne.
Na kulaté bonbóny, zelené a děsně tvrdé.
Je to jako déšť? Vlahý, jemný déšť? A ona je někde tady, vzadu.
Rád bych ji aspoň jednou vzal za ruku, aspoň jednou jedinkrát.“

16. část: Závěrečné zkoušky

59 Raoul: U závěrečných zkoušek jsem hrál Bacha, Chopina a Bartóka. A pak jsem s ostatními čekal na vyhlášení výsledků.

Hudba/perkuse – vzrušení/napětí

60 Raoul: Je nás 50, padesát studentů, všichni nacpaní za kulisama. A ředitel pobíhá sem a tam a pofrkává jako lokomotiva.
Najednou nás všechny ženou na pódium – vyhlašují se výsledky.
Předseda poroty je stařík s kozí bradkou, setrvale se za ni potahuje, pročesává ji...
Stařík s bradkou vytahuje papír a čte:
„V tomto mimořádném roce jsme se jako porota rozhodli udělit první cenu těmto studentům, kterým zároveň blahopřejeme:
Alban
Amélie
Belinda.“

První cena – jednomyslně.

...

Mě nejmenovali! To je děs! Je jim úplně fuk, to je vidět, že oni den co den nedřeli, DEN CO DEN, místo aby se třeba dívali na telku a o víkendech jezdili na výlet! A to jsem nesměl jezdit ani na freestyle kole, skateboard mně taky zakázali. Fotbal taky – zkrátka všechno, co by mohlo být nebezpečné pro ruce a prsty. Zakázali mi fotbal, FOTBAL! A ostatní si jen tak seděli a bavili se.

„No ano, jistě, nebylo to špatné, to, co hrál, bylo to docela hezké,“ myslíte si asi, a já se tady trápím, otloukám si prsty, jenom abyste si něco poslechli, vy hluchouni! Debilové!

Vidím svého učitele Laurenta. Zeširoka se na mě usmívá. Zmetek jeden. Cení na mě všechny zuby. On se snad raduje!? Asi mně jenom chce naznačit: o nic nejde, svět se přece nezboří! Laurent, zrádce jeden! A ta jeho pitomá povídačka o hodinkách – ta mně může bejt taky ukradená. Jsem uraženej, uši mám v jednom ohni.

A ten starej sejček pokračuje v blábolení:

„Porota ještě uděluje speciální cenu – cenu pro mimořádný umělecký talent. Místo aby nám zahrál jako u zkoušky, dopřál nám tento jedinečný talent mimořádný hudební zážitek.

Jde o mladého pianistu, má před sebou zárnou budoucnost a zcela určitě bude brzy patřit k největším umělcům.“

Jako bych dostal pořádnou t'afku. Nebo ne. Jako bych se řítíl střemhlav dolů horskou dráhou. Když mi došlo: to jsem já, zrudl jsem až po uši. To mluví o mně! Laurent třemi dlouhými kroky přešel scénu a objal mě. Pláču, pomyslel jsem si a schoval tvář na jeho rameni. Potlesk byl čím dál hlasitější. Myslím, že mám aplaus rád.

Téma – finále

61 Raoul: Clémence přichází za mnou a já říkám: „Díky, díky.“

„Já ti taky děkuju.

... Tak ahoj.“

Podávám jí ruku, ale ona mě líbá na tvář.

To je můj nejkrásnější den v životě, říkám si.

Clémence je fakticky dobrá kamarádka. Na holku...

Od této chvíle – reálný zvuk: hlas Raoul – je dítě, hlas otec – dospělý herec

62 Raoul: „Nesnáším holky.“

63 Otec: „A co tvá malá sestřička?“

64 Raoul: „To je něco jiného, ta je moc malá.“

Hudba – hraje dál a dál. Vypravuje dál, motivy se překrývají – tentokrát poprvé s reálnými zvuky: ulice, škola, hrající si děti, psi... Zvuk a hudba sílí, pak se pomalu „rozpouštějí“, jeden zvuk za druhým, je slyšet déšť.

65 Odhlášení: Nesnáším holky. Hra pro děti. Napsala Mariannick Bellot... [atd. – viz titulní strana]

Děšť postupně přehluší ostatní zvuky, přehánka hudby a dešťových kapek. Pak děšť lehounce a pomalu ustává. A zůstává jenom hudba, v dáli cvrliká ptáček.

Zase svítí slunce.

Mgr. Andrea Hanáčková, Ph.D.

Jak dospělí přemýšlejí o rádiu pro děti

Sdružení pro rozhlasovou tvorbu a Centrum výroby Českého rozhlasu mají zásluhu na tom, že se po několika letech sešli o svatojánském pondělku lidé, které zajímá vysílání pro děti a mládež.

Poslechový seminář Dramatická tvorba pro děti a mládež v Evropě přitáhl do Prahy profesionály z celé republiky, kteří si poslechli vítězné hry ze slovenského mezinárodního festivalu rozhlasových her pro děti a mládež Prix Ex Aequo. Šéfdramaturgyně Kristina Žantovská v úvodu poukázala na skutečnost, že rozhlas obecně poněkud zaspal v péči o dětského posluchače. A také na to, že mají-li děti znovu objevit rozhlas jako přítele a průvodce dospíváním, bude se muset stát něco zásadnějšího ve vysílacích formátech, v tématech a také v auditivní podobě dětských pořadů. Diskuse se pak nesla hlavně v úvahách o tom, co vlastně děti dnes od rádia očekávají, co snesou, zda a jak je prostřednictvím rádia vychovávat a vzdělávat a co jedinečného jim poslech bez vizuálního vjemu nabízí a umožňuje.

Podkladem pro diskusi se stal poslech tří zahraničních rozhlasových produkcí určených různým věkovým kategoriím dětí a mládeže. Ve Švédsku se na dětské pořady specializuje Anders Edgren, který dokáže napsat přirozený dialog, mistrně kombinovat fikci a realitu a zjevně má štěstí i na realizační tým s přirozenými dětskými herci. Cyklus krátkých dramatických příběhů Víra a bytosti představuje vždy jednu bájnou, mytologickou či pohádkovou bytost. Krutost a syrovost severských balad jsou ve střední Evropě srovnatelné s grimmovskými pohádkami, u nás s Erbenem. Vedle silných akustických obrazů lesních vil se tak děti seznamují třeba i se strašícími nekřtěňátky. Dětskou průvodkyní je holčička Elin, která si povídá s dědečkem, a v průběhu hovoru se některé scény odehrají v dramatické zkratce.

Pořad Polského rozhlasu ukázal, jak lze pracovat s dramatisací románu (Můj malý pomerančovník), a znovu nastolil otázku, jakou míru smutku, skepse a pocitu samoty dítě snese, kolik na něj lze „naložit“ a jakými prostředky to může rozhlas dělat. Dojemný příběh z Jižní Ameriky dvacátých let tematizuje chudobu, domácí násilí, komplikované sourozenecké vztahy, a dokonce sebevražedné myšlenky jako životní pocity pětiletého chlapce. Mohou toto poslouchat děti v zemi, kde se rozvádí každé druhé manželství a kde jsme ve světových žebříčcích ústavně vychovávaných dětí a dětí týraných na předních pozicích? Chceme dětem předkládat syrovou realitu? Nakolik v takové chvíli potřebují z rozhlasu cítit záchrannou síť průvodního slova, následné diskuse o problematice, kamarádkého moderátora? Známe míru toho, co je ještě pro děti a co už je především pro jejich rodiče? A jak u dětského posluchače funguje katarze?

Francouzská hra Mariannick Bellotové v německé adaptaci s názvem Nesnáším holky nabídla ukázkou „deníkové“ hry pro teenagery. Pozoruhodný dialog čteného textu a intenzivní hudební stopy dokázal vytvořit kompaktní příběh studenta konzervatoře, pro něhož je hudba vyjádřením alter ega a kompenzací útrap dospívání.

Úkolem semináře nebylo na výše navržené otázky odpovídat, ale umožnit, aby vůbec padly a aby bylo možné začít diskutovat o jejich relevanci vzhledem k současné podobě vysílání pro děti. Leitmotivicky se diskusi proplétalo téma zásadní: Chceme stavět rádio pro děti, nebo rádio pro dětský věk, jak ho vnímáme my dospělí? Naštěstí má rozhlas už nástroje a nápady, jak výše formulované otázky položit především samotným dětem.

REPORT 2013
XXII. ročník rozhlasové soutěžní přehlídky
zpravodajských, publicistických a dokumentárních pořadů

Jarní část (ČRo Praha)

Program

I. kategorie – 16. 5. (zpravodajské pořady)

Gratulace Hitlerovi k narozeninám	APF ČRo, J. Hubička	9:36
Obnova sokolského praporu v Brně	CZP Brno, Z. Plíšková	2:20
Eskymák 1, 2	ČRo Sever, D. Hamr	5:33
Hygienici zpřísnili kontroly...	CZP Ostrava, I. Havlíčková	2:29
Tmavomodrý svět	ČRo Regina, J. Nováková	8:25
Posazování nosníků pro budoucí lávku	ČRo Č. Bud., J. Čondl	1:46
Zápisník – Ohňostroj	CZP Olomouc, A. Švubová	3:45
Muzeum komunismu	CZP ČRo Praha, L. Smatana	3:36
Mezinárodní den žen	CVYR ČRo, B. Janečková	9:00
Senoseč v Čeladné	ČRo Ostrava, A. Kubica	5:10
Silnice Keždice – Dolní Město	CZP Jihlava, M. Malý	2:47
Blesková laboratoř	CZP ČRo Praha, J. Herget	2:41
Bez obalu – Předváděcí akce	CZP Č. Bud., R. Kostohryzová	7:29
Speciální Vincenzenze Priessnitze	ČRo Olomouc, D. Vojnarová	2:47
Slaňování z kostelní věže	CZP Ostrava, K. Daňková	2:30
Akce Jehla	CZP Brno, V. Gajdošíková	2:38
Vítání jara z Černé věže...	CZP Č. Bud., M. Pokorný	3:23

Záchrana z lanovky	ČRo Sever, E. Malá	2:30
Zápisník – Bezdomovci	CZP Olomouc, J. Zemková	4:06
Hotel na kolejích	ČRo Č. Bud., I. Studený	2:44
Pohřeb se slevou	CZP ČRo Praha, P. Polák	3:32

Daniel Moravec

slovesný dramaturg, garant REPORTu za Výkonný výbor SRT

Jarní Report 2013

Zájem o přehlídku rozhlasové tvorby je tradičně vysoký. Nejen v žánru dokumentů a složité publicistiky, ale i krátkých zpravodajských tvarů, reportáží do 10 minut. Jarní část přehlídky REPORT 2013, už XXII. ročník, byla doslova „naplněna“ kolegy z regionů, ale i z pražských bud' stanic, nebo tvůrčích skupin a zaměstnanců jednotlivých center.

Pravdou je, že kategorie „reportáž do 10 minut“ dává možnost velkého rozmachu v tématech, v uchopení témat, ve zvukových možnostech, ve stavbě a formě příspěvků, v komentářích a hlavně umožňuje užití zkratky. Pořád se ještě učíme předestřít dané téma, zpracovat takové téma a vysvětlit složitosti a dopady zvoleného tématu v rámci malé časové plochy tak, aby byl snímek srozumitelný, sdělný a hlavně nosný. Ne vždycky se to daří. A je asi logické, že v mlýnici denního zpravodajství není často čas ani síla uvažovat o druhém a dalším hlubším plánu té které reportáže. Převažovaly příspěvky cílící na „první dobrou“.

Letošní Jarní REPORT vlastně nepřekvapil účastí mnoha mladých kolegů, mnozí byli na přehlídce poprvé, podruhé, projevují tak zájem o práci ostatních, oceňují vlastní účastí možnost porovnat, v tom dobrém slova smyslu, svoji práci s prací ostatních, diskutovat o ní a následně hodnotit. Kdo jiný je nespravedlivějším, nejtvrdším, ale i nejfundovanějším soudcem než kolega, který dělá tu samou práci, třeba v jiném regionu, v jiných, ale zároveň stejných podmínkách Českého rozhlasu. Idea a forma soutěže tak znovu potvrzuje živost a smysluplnost projektu REPORTu. Sdružení pro rozhlasovou tvorbu ví velmi dobře, co a proč dělá.

Jarní část přehlídky letos odhalila převahu nevážných témat. Těžko říct, jestli autoři sami preferovali soutěžení s lehčími snímky, protože je považují za atraktivnější, nebo je taková převaha vlastní vysílání té které stanice či okruhu. Slyšeli jsme reportáž o slaňování z kostelní věže, z bleskové laboratoře, o ohňostroji, o vítání jara, reportáž o tom, jak se správně provádí eskymácký obrat. Kvalitou na dobré úrovni, mnohdy se zajímavými nápady autorů, jak formu vyprávění ještě ozvláštnit, jak zaujmout posluchače. Přesto porota tvořená

samotnými soutěžícími vybrala na přední místa témata vážná. Snímek z Českých Budějovic Ivana Studeného z vagonů, kde přespávají bezdomovci, zajímavě a funkčně proti sobě postavené protagonisty reportáže Lubomíra Smatany z Muzea komunismu v Praze. U obou autorů je cítit zkušenost, schopnost najít takový způsob sdělení na krátké časové ploše, který skutečně zaujme a ještě nutí přemýšlet. Zasloužené páté a čtvrté místo.

Na třetím místě bodoval Artur Kubica (ČRo Ostrava) se snímkem Senoseč v Čeladné. Pro autora typicky člověčí rukopis o vlastně ničím nevybočující akci. Opět Arturova schopnost postihnout lidskost a obyčejnost života. Nevážné téma, ale důležité právě tím, jak autor dokáže pracovat s aktéry svého snímku, jak dokáže předat náladu, emoce, jak dokáže potěšit. A to není málo.

Druhé místo patří Pavlu Polákovi (CZP ČRo Praha) za příspěvek Pohřeb se slevou. Ekonomické uvažování o využívání levných českých krematorií německými občany. Téma silné, aktuální, ve věcném zpracování autora, který ani na okamžik nepodlehł sklouznutí k vulgarizaci a nechtěné komice. Velké a příjemné překvapení v závěru přehlídky.

První místo zaslouženě Romana Kostohryzová (CZP ČRo České Budějovice) a pořad z cyklu Bez obalu – Předváděcí akce. Nejvyšší počet bodů, nejbouřlivější diskuze, oprávněný zájem a následné přemýšlení. Autorka skoro rok navštěvovala různé předváděcí akce pro seniory a zachycovala změnu v postoji prodejců. Snímek trochu ve stínu známého filmového dokumentu Šmejdi, ale neméně působivý. Působivý i přístupem Romany, která pracovala ve svém volném čase a bez vize uplatnění vlastní práce. Podařilo se jí zachytit bezmoc seniorů i neustále se vyvíjející záludné praktiky prodejců. Náročné, komplexní, profesionální a... působivé.

XXII. ročník přehlídky rozhlasové tvorby Jarní REPORT 2013 prokázal, že tvůrci v Českém rozhlase jsou, hledají nová vyjádření, nespokojí se pouze se zadáním a často obětují svůj čas i síly pro získání toho přesného, co chtějí. Jsou ambiciózní a smělí. Nejlepší vizitka mladé rozhlasové generace.

Podzimní část

Sdružení pro rozhlasovou tvorbu uspořádalo podzimní část XXII. ročníku soutěžní přehlídky rozhlasové publicistiky a dokumentu REPORT 2013 ve spolupráci s Českým rozhlasem, Státním fondem kultury, Nadací Český literární fond a Radioservisem, a. s.

V podzimní části Reportu – ve II. a III. kategorii – soutěžily publicistické pořady v rozsahu od deseti do třiceti minut a rozhlasové dokumenty v rozsahu do šedesáti minut.

Akce se konala od úterý 8. října do čtvrtka 10. října 2013 v Garni hotelu PETRA na Ždání u Slap.

Pořadatel přehlídky si vyhradil právo sestavit program přehlídky tak, aby se v něm objevilo co nejvíce témat a způsobů jejich zpracování. Zároveň přihlížel k pořadí, ve kterém byla přihláška doručena. Pořadatelé si jako obvykle vyhradili právo zastavit přijímání příspěvků po vyčerpání časové kapacity přehlídky.

Program

II. kategorie – 8. října (publicistické pořady):

Dobrá vůle – Havířovské babky	Ostrava, A. Kubica	24:50
Nikdo neví proč	Olomouc, M. Kobza	29:09
Honza málem hrdinou	Radio Proglas, A. Prudilová	19:51
Slyšte můj hlas (6. část)	TSLDT, D. Vaughan	27:14
Příběh Bezručovy chaty	Ostrava, R. Kubicová	23:00
Příběh Zoo Olomouc	Olomouc, D. Vojnarová	19:36
Zaostřeno – Býčí zápasy	ČRo Plus, M. Ježek	19:42
365 mrtvých jako dní v roce	ČRo Plus, P. Polák, L. Smatana	20:00
Fonogramy – Diskuse nad uměleckým...	APF ČRo, J. Hubička	27:51

Dobrá vůle – Srdcem i rozumem... Olomouc, R. Kvasničková, 23:46
I. Pustějovská

Šel jsem dlouhými cestami Č. Bud., T. Černý, 24:39
I. Studený

Daniel Moravec

Poznámky ke kategorii publicistických pořadů

Zatímco III. kategorie REPORTu – dokument – je více a více obsazovaná a naplňovaná, II. kategorie – publicistika – takovým zájmem netrpí. Přemýšlím proč. Jako by se schopní autoři přesunuli do kategorie dokumentu a buď se rozhlas kvalitní publicistice tolik nevěnuje, anebo autoři nemají zájem tuto prezentovat na REPORTu. Neznamená to, že by se na přehlídce neobjevila, ale je znát, že nevybíráme z přetlaku.

Vítězem, i když velmi těsným, se stal příspěvek Jiřího Hubičky „Fonogramy – Diskuse nad uměleckým dílem“. Zábavná mozaika dobových názorů nad filmem Miloše Formana Hoří, má panenka, základem pořadu byla rozhlasová beseda z roku 1968. Vtipné, obrázek tehdejší společnosti, který v mnohém odkrývá, pod jednoduchou fasádou, jak složité může být přijetí uměleckého díla v totalitní, byť uvolněné společnosti a jak moc to vypovídá i o společnosti současné. Velmi profesionální dílo, zasloužené vítězství. Na druhé straně bych osobně očekával aktuální, investigativní snímek, který tne do živého, rozebírá a popisuje současný problém, jde za ním a nabízí možnosti řešení. Minimálně nadhodí otázky.

Takové by mohlo být obsazení 2. a 3. místa. Pavel Polák a Lubomír Smatana – „365 mrtvých jako dní v roce“ a Filip Černý a Ivan Studený – „Šel jsem dlouhými cestami“. V tom prvním autoři vypátrali svědka a účastníka druhého největšího masakru v Československu, při kterém zahynulo 365 Němců. Ve snímku hledají jeho podíl na smrti civilistů a ozbrojených vojáků a důvody, které k hromadné popravě před školou v Rovensku pod Troskami vedly. Téma současné, s prvky investigace, veskrze veřejnoprávní, z terénu a živé. Přesto vzbudilo polemiky o přesnosti některých údajů a způsobu jejich podání. V tom druhém se autoři vydávají se skupinou romských teenagerů z českobudějovického sídliště Máj na místa, kde bylo od roku 1942 internováno více než třináct set mužů, žen a dětí romského etnika. Do tábora v Letech u Písku. Výborný nápad, kompozice i zpracování, nanejvýš potřebné téma a souvislosti v závěru pořadu – nepokoje na sídlišti Máj v Českých Budějovicích. Polemika se týkala právě onoho „návodného“ závěru, spojení obou situací. Podle mého názoru ale spojení ústrojně a potřebné.

Na přehlídce se objevily i příspěvky jako „Příběh Zoo Olomouc“ nebo „Honza málem hrdinou“. V případě olomoucké zoo se diskutovalo nad

opodstatněním takového pořadu nejen na REPORTu, ale i ve vysílání. Milý snímek o zahradě a zvířátkách asi oddechově potěší například „žehlicí posluchačky“, ale sám o sobě nic nepřináší, nic neobjevuje. Je samotné nenáročné potěšení málo, nebo dost? V případě kusu „Honza málem hrdinou“ se projevil talent autorky (pořad vznikl jako součást bakalářské práce autorky na mediálních studiích na Masarykově univerzitě v Brně), ale také nevedení pedagoga, který bakalářskou práci dozoruje. Nekvalitní střihy, adorace hlavního hrdiny, jednosměrné myšlenkové zaměření.

Snímek Martina Ježka „Zaostřeno – Býčí zápasy“ lákal atraktivním tématem, ale zklamal zpracováním. Situace, které vybízely k dynamickému sportovnímu komentování, k ozvláštnění zvuky zápasů a k předvedení toho, co kolem nich lidé nadělají, ukázka jiné, velmi zajímavé kultury, to všechno autor přizemnil svým dlouhým komentářem.

Vnímám dvě možnosti. Buď se Český rozhlas nevěnuje kvalitní publicistice soustavně, nehledá nové cesty, nehledá a systematicky nepracuje (dramaturgicky) s reportéry, anebo se takoví prostě na REPORT nepřihlásili. Oproti I. kategorii – Zpravodajské pořady – kde je znát velký posun dopředu, objevili se reportéři, kteří se nebojí zkratky, umí uchopit téma jinak, aktuálně, a oproti III. kategorii – Dokument – kam dorostli mnozí publicisté, probíhá živá diskuze o vývoji žánru, chystají se semináře a lidé evidentně chtějí zkoušet nové postupy a hledat meze dokumentu a sebe jako autorů, jede publicistika jakoby samospádem. Řešení vidím v jasné vizi a vymezení potřebnosti žánru, v dramaturgii publicistiky. Takto je každý jeden autor samovýrobce, a i když se snaží ze všech sil, což je případ většiny přihlášených na přehlídce REPORT, jsou sami, bez reflexe. A cesta samospádem vede nakonec vždycky dolů.

III. kategorie – 9. října (dokumentární pořady):

Téma: To nejlepší z politického...	CZP Praha, E. Smatana	50:00
Dobrá vůle – Cesta přes Koblov	TSPD Praha, L. Svobodová	24:09
Slibuji na svou čest	TSPD Praha, B. Janečková	53:32
Máma v kalhotách	ČRo 2 RSV, I. Studený	43:17
Busking – Hudba na ulici	ČRo Brno, A. Blažejovská	55:37
Než se setmí	TSPD Praha, D. Moravec	42:13
Rodit doma?	ČRo Č. Bud., M. Pfeiferová	41:14

Diamantová svatba s mikrofonem	ČRo Ostrava, D. Misařová	40:00
„7200“	ČRo Brno, R. Nejedlý	50:33
Dobrá vůle – Ona plus minus ono = matka	TS Plzeň, P. Hynčíková	25:02
Meridián (2. část Pátečního večera)	SLDT Praha, A. Zemančíková	57:00
Cesta vody odpadní	ČRo Plzeň, M. Buriánek	51:43

Ondřej Vaculík

Ke kategorii dokumentu

Dokument nazvaný „7200“ Radima Nejedlého, jak sám autor předznamenává, „přibližuje svět klubového fanouškovství“ slavného brněnského hokejového klubu Kometa. Samo „fanouškovství“ zní mile jako oddanost a podpora oblíbené sportovní formaci. Radim Nejedlý ve svém dokumentu odhaluje všechny podoby tohoto fanouškovství, které vedou k velmi militantním projevům, od nenávisť k soupeři až k fašizujícím tendencím vyvolenosti a brutality. O čemž ti, kdo hokej hrají, možná ani nevědí. Průnik s mikrofonem do tohoto prostředí je nesnadný, posluchači ocenili věrohodný a výstižný obraz, jehož působivost není nijak dokreslována, protože tkví v autenticitě.

„Než se setmí“ je dokument Daniela Moravce o plíživém postupu Alzheimerovy choroby, novodobé metly lidstva, kterou autor představuje příběhem ženy středního věku, silné osobnosti. Ta s touto nemocí bojuje stálým dialogem při vědomí, že nemoc bude až do konce její nejuvěrnější společnicí. Své poznatky výstižně formuluje: žádné vzpomínky nebo plány, čiré teď. Síla pořadu je v autorově schopnosti být citlivým a nenápadným společníkem při tomto každodenním boji, kdy i zdánlivě jednoduché činnosti vyžadují velikou vůli a soustředění. Výsledný zvukový obraz je přesvědčivý a nesentimentální.

Ivan Studený už vícekrát prokázal schopnost proniknout k nevšedním a strhujícím příběhům, které se v naší společnosti dějí, ale my o nich nemáme ani tušení, a kdyby nám je někdo vyprávěl, ani bychom jim nevěřili. V tom je svědectví mikrofonu nenahraditelné. Dokument „Máma v kalhotách“ představuje ženu, matku čtyř dětí, která po čase podlehne své přirozenosti a stane se mužem. Co tato proměna znamená v rodině i ve společnosti, je pro Ivana Studeného, a tím i pro posluchače, důležitější než příběh samotné ženy, kterou ale představuje jako silnou a všestranně nadanou osobnost. Síla pořadu spočívá v autentickém vystižení všech poloh problému.

Vydat se za osudem známé osobnosti je pro dokument vždycky ošidné. Lubomír Smatana svým pořadem „Husákova zatáčka“ zapátral po tom, jakým byl Gustáv Husák člověkem v soukromí. Jak autor poznamenává v ohlášení,

„nezabývá se historií KSČ ani složitými peripetemi jeho politického života“. Ze známých osobností na Husáka vzpomínají historik Viliam Plevza, sociolog Miroslav Kusý a politik Ján Čarnogurský. Všichni ovšem vycházejí právě „ze složitých peripetií jeho politického života“, které prostě od Husáka nelze odmyslet, protože jinak by nám zbyl pouze pán proklatě povědomé podoby, „který u sebe nenosil peněženku a na cigarety si půjčoval,“ což je rys sympatický na Husákovi jako politikovi, nikoli na normálním pánovi. Jak smýšlí Čarnogurský o Husákovi, víme, bohužel Smatana zapomněl na okolnost, že Viliam Plevza není objektivní historik, ale režimní Husákův životopisec, možná i husákofil, což v sobě nedokázal popřít, ač se o to velice snažil. Takže nakonec vzniká přece jen politický obraz Husáka jako celkem přívětivého normalizátora, což není pravda, o níž by v dokumentu mělo jít.

Společensky angažovaný, totiž aktuální dokument „Cesta přes Koblov“, který představila autorka Lenka Svobodová, patří do cyklu Dobrá vůle. Posluchač vstupuje do prostředí, s nímž se v běžném životě míjí stejně jako s problémy, které s tímto prostředím souvisejí: Co s lidmi, kteří se třeba po jedenácti letech výkonu trestu vracejí do civilního prostředí. Žádá se po nich, aby se opět včlenili do společnosti, z níž byli vyloučeni. Často ztratili rodiny, své blízké i domov, práci, kvalifikaci. Kde který zaměstnavatel žádá výpis z rejstříku trestů i pro práci v obyčejném „výrobním procesu“, na nějž ani nejsou zvyklí. Vlastně až nyní, když opustí věznice, by mělo docházet k jejich převýchově, protože bez pomoci se zpravidla neobejdou... Společnosti „nás úspěšných“ chybí sociální podniky, jež, jak se říká, nemusí generovat zisk, ale jejich případná ekonomická ztráta vlivem systematické práce s lidmi, kteří se učí pracovat, je pro společnost nakonec ziskem. Lenka Svobodová nestaví posluchače před „otřesné zjištění“, ale jde dále a hledá odpověď, ovšem opět dokumentárním způsobem. V rámci žánru a promyšlené kompozice věcně a poutavě.

Dokument Bronislavy Janečkové v režii Petra Maňčala „Slibuji na svou čest“ mimochodem dokumentoval velikou schopnost rozhlasových tvůrců být „při tom“, tedy v pravý čas na pravém místě aneb, jak říká režisér Miroslav Buriánek, „náhoda přeje připraveným“. Bronislava Janečková docela srdnatě vstupovala s mikrofonem do vášnivého prostředí a zákulisí kampaně přímé volby prezidenta. Lovila výpovědi aktérů a ohlasy lidu od odhodlání „udrít se pro dobrou věc“ přes reklamní slogan „dovedeme vás až na Hrad“ až po „sorry, sorry, lide český, příště si to zvol sám“. Téma bylo atraktivní a také v době volby prezidenta populární, což v našem čase poslechu se vyznění dokumentu poněkud vymstilo, protože mnoho nového, co by posluchač už neznal například z televize, se nedozvěděl. Což by byl soud ale nespravedlivý: za rok, za dva, za tři, za deset let možná právě tento dokument bude patřit k tomu nejcennějšímu, co autenticky zachytilo a vystihlo naši dobu.

„Cestu vody odpadní“ představil autor a režisér v jedné osobě Miroslav Buriánek jako „leporelo ze světa plzeňských stok, kanalizací, čistírny odpadních

vod a špíny black metalového pekla“, které děsivým hrdelním hlasem vyluzoval Lord Morbivod. V jeho podání se akustické kanalizační peklo prolíná s klauniádou s instalátérem u opravy odpadu umyvadla, ale ocitujme přímo Buriánka: „Příběh je rozvíjen prostřednictvím asociativní skladby popisu technologie čištění, vyprávění vedoucího záchranné stanice živočichů, promluv deratizéra, výkladu archivářky...“ Metodou zvukového leporela posluchače obestře bizarní obraz, v němž se intelektuál Buriánkova založení symbolicky noří do kanalizace jako do poměrně pitoreskního prostředí našeho bytí, zvaného sračkárna. Jeho surrealistický obraz usazuje do věčné roviny archivářka, od níž se posluchač, jenž třeba více než po prostředí prahne po informacích, dozví, že první kanalizační stoka byla v Plzni vybudována roku 1637 v souvislosti s masnými krámy.

Ve III. kategorii zazněly ještě další pořady, které necharakterizují, nikoli že by si to nezasloužily, ale buď tematicky, žánrově či tvůrčím přístupem patří již k výše uvedeným. Důležitější je otázka, do jaké míry byl zvukový obraz z rozhlasového dokumentu, feature, pásma či leporela také výstižným obrazem současných společenských poměrů. Má rozhlas takovou schopnost? Nejsou naše nejnáročnější rozhlasové žánry, které zejména odlišují veřejnoprávní rozhlas od privátního vysílání, víc formální disciplínou než jedinečným způsobem reflexe stavu a proměny společnosti, jejích problémů, pnutí a nálad? Pokud jde o sám obsah, o myšlenku, témata, problémy, inspirace a schopnost objevovat či vnikat do palčivých prostředí, pak tvůrci tyto schopnosti rozhodně osvědčili a mají i náležitou vitalitu, jež se tradičně dokáže prosadit nehledíc na přízeň či nepřízeň tvůrčího prostředí v samotném rozhlasu. Kupodivu slabinou bývá spíše forma či sdělnost, tj. sama rozhlasovost, tedy zvláštní tvar, který člověk-tvůrce musí naposlouchat a vynalézt jako tajemství rozhlasu, pro které není univerzálního návodu. I když... abychom nepřeceňovali otázku talentu, někdy by stačila autorita režiséra. Ovšem tím se dostáváme k otázce „příznivého tvůrčího prostředí v rozhlase“ a ohledů na profesionalitu, a to i v rámci skladby programu či marketingu. Rozhlasovost je zvláštní a náročný tvar, který zpravidla nevzniká na domácím ponku.

Ceny byly vítězům slavnostně předány 8. prosince 2013 v zasedací místnosti Českého rozhlasu, Praha, Římská 15, za účasti generálního ředitele Mgr. art. Petera Duhana, náměstka generálního ředitele Mgr. Reného Zavorala, náměstka ředitele Nadace Český literární fond ing. Antonína Neumanna, ředitelky Radioservisu, a. s., Mgr. Kateřiny Konopáskové a Mgr. Kateřiny Besserové z odboru médií a audiovize MK ČR.

Přátelské setkání, které následovalo po převzetí cen, se protáhlo na dvě hodiny, protože účastníci měli mnoho námětů pro debatu o rozhlasové práci.

Vítězové soutěžní přehlídky REPORT 2013

I. kategorie – Zpravodajské pořady

1. místo a současně Hlavní cena generálního ředitele Českého rozhlasu

Romana Kostohryzová, Centrum zpravodajství ČRo České Budějovice
za pořad „Bez obalu – Předváděcí akce“

2. místo a zároveň Cena Zdeňka Boučka za originalitu zpracování

Pavel Polák, Centrum zpravodajství ČRo Praha
za snímek „Zblízka – Pohřeb se slevou“

3. místo

Artur Kubica, ČRo Ostrava
za pořad „Senoseč v Čeladné“

II. kategorie – Publicistické pořady

1. místo a současně Cena Jiřího Hrašeho

Jiří Hubička, Archivní a programové fondy ČRo
za pořad z cyklu Fonogramy „Diskuse nad uměleckým dílem“

2. místo

Pavel Polák a Ľubomír Smatana, ČRo Plus
za snímek „365 mrtvých jako dní v roce“

3. místo

Filip Černý a Ivan Studený, ČRo České Budějovice
za pořad z cyklu Dobrá vůle „Šel jsem dlouhými cestami“

III. kategorie – Dokument

1. místo

Radim Nejedlý, Tvůrčí skupina ČRo Brno
za dokument „7200“

2. místo

Daniel Moravec, Tvůrčí skupina publicistiky a dokumentu ČRo Praha
za dokument „Než se setmí“

3. místo

Ivan Studený, ČRo České Budějovice
za dokument „Máma v kalhotách“

Postřehy studentů z Katedry divadelních, filmových a mediálních studií, Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci k REPORTU

Každým rokem roste na soutěži Report účast olomouckých studentů. Report 2013 se časově téměř kryl se založením nové studijní sekce na Katedře divadelních, filmových a mediálních studií FF UP v Olomouci. Rozhlasová a televizní sekce (Radio and TV studies) představuje v této chvíli jedno z mála akademických pracovišť v České republice, které se věnuje rozhlasové tvorbě kriticky, historicky i teoreticky. Účast na Reportu, stejně jako na dalších akcích Sdružení pro rozhlasovou tvorbu a Českého rozhlasu, představuje možné propojení praktické tvorby, akademické zpětné vazby a získání postřehů od cílové skupiny studentů humanitních oborů. Čas ukáže, zda tato skupina nabídne i potenciál tvůrčí, organizační nebo spolupořadatelský u některých akcí Sdružení pro rozhlasovou tvorbu. Studenti navštívili Report 2013 v rámci předmětu Odborná exkurze, jejich příspěvky jsou zkrácenou verzí obsáhlejších zpráv, které odevzdali v prosinci 2013.

Andrea Hanáčková, vyučující na zmíněné katedře, FF UP v Olomouci

Tereza Sýkorová

Většina pořadů kategorie Dokument reflektovala závažnou problematiku, která ve společnosti aktuálně rezonuje, nebo je naopak přehlížena pro okrajový zájem či z důvodu ožehavého zpracování. Nevšední námětem byl mimo jiné pořad z cyklu Dobrá vůle *Cesta na Koblov* o bývalých trestancích a jejich téměř nemožném zařazení se zpět do společnosti, dokument *Busking – Hudba na ulici* vyprávějící o osudech pouličních hudebníků a o restrikcích, které se s hraním na veřejnosti pojí, nebo dokument *Máma v kalhotách* o rodině, ve které matka čtyř dětí Maty prochází proměnou na muže. Autorovi Ivanu Studenému se podařilo natočit působivý dokument bez snahy o prvoplánový efekt. Příhodně využil mimořádného pěveckého talentu Maty k hudebním předělům mezi jednotlivými záběry. Ačkoliv děti se k samotné změně identity, kterou jejich matka prochází, nechtěly vyjadřovat, a autor tak zachytil především průběh jejich všedních dní, vše podstatné zaznělo ukryté mezi slovy.

Dokument Daniela Moravce *Než se setmí* pojednává o postupném ztracení sama sebe, ke kterému dochází při onemocnění Alzheimerovou chorobou. Touto nemocí trpí paní Nina, jejíž vyprávění je prostřiháváno četbou Jana Kačera z knihy *Vyhasínání mozku* Martina Kleina. Výpověď paní Niny, která si i v těžké životní situaci uchovává smysl pro humor a snaží se průběh nemoci oddálit, seč jí síly stačí, je nesmírně emotivní. Detailní popis projevů nemoci i zachycení situací každodenního života vytváří s estetizující složkou soulad. Umělecká složka dokumentu na jedné straně poskytuje čas k jistému emocionálnímu uvolnění od strhující výpovědi Niny, na druhé straně však v četbě zaznívají další projevy nemoci, o nichž je nesnadné hovořit. Autor dokumentu do příběhu také místy vstupuje komentáři, které příběh paní Niny citlivě doplňují.

Pořad Radima Nejedlého „7200“ – název dokumentu je odvozený od kapacity brněnské hokejové haly pro 7200 diváků, ve které hraje hokejový klub Kometa Brno. Autor, který v úvodu otevřeně přiznává, že je příznivcem daného klubu, zkoumá fanouškovský svět. Dokument se skládá z výpovědí různých typů fanoušků, z komentářů dokumentaristy i ze zaznamenaných hokejových zápasů. Autor originálním způsobem využívá dramatické funkce zvuku bubnujících fanoušků při utkáních. Při poslechu posluchačům postupně mizí úsměv z tváře, neboť počáteční humorné epizody a vyprávění fanoušků nahrazuje reflexe temné stránky fanouškovství. Tematika nenávisti, násilí a nacionalismu. Neskutečně vyznívají výpovědi respondentů, kdy jsou po slovech o násilí, ke kterému se uchylují při setkání s jinými kluby, schopni hovořit o lásce a hrdosti. Dokument umně graduje až do závěrečné pointy.

Dále mě zaujalo, mimo jiné, akustické leporelo *Cesta vody odpadní*, jehož autor Miroslav Buriánek kombinuje příběh koloběhu znečištěné vody z výlevky zpět do řeky se zpěvem black metalového hudebníka. Ten vytváří kontrast k rozhovorům s pracovníky, kteří se na procesu čištění vody podílí a z jejichž výpovědí je patrný respekt k práci, kterou s potěšením vykonávají. I přes občasné potíže v prostorové orientaci, dané rychlým sledem záběrů, spatřuji hodnotu dokumentu v tom, že nepřiliš lákavý popis cesty znečištěné vody je prezentován jako dobrodružství, jako jedinečná událost.

Po každém odezvě pořadu následovala debata. Tyto debaty pro mě byly přínosné zejména vyslechnutím užívaného pojmosloví. Při psaní mé bakalářské práce, ve které jsem se věnovala komparaci rozhlasové a divadelní inscenace hry Davida Drábka Koule, jsem jen obtížně hledala nějaký ucelený přehled rozhlasové terminologie. Čerpala jsem například ze slovníčku termínů vydaného Sdružením pro rozhlasovou tvorbu, ale taktéž z různých publikací, které se problematikou rozhlasu zabývají, a z publikovaných kritik a recenzí. Zacházení s vyhledanými pojmy se ukázalo nesnadné, neboť některé z nich byly ve vyhledané literatuře uplatňovány v různých významech. Během diskuzí jsem tudíž ocenila možnost zpětně si ověřit, s jakými termíny rozhlasoví tvůrci zacházejí a v jakém kontextu je užívají. Zaujalo mě, kolik odborných termínů rozhlasové médium přijalo z filmové, ale i z divadelní terminologie. Také jsem se ráda seznámila se slangem rozhlasových pracovníků.

Účastníci debaty reflektovali námět pořadu, realizaci, originalitu rozhlasového snímku a jeho výsledný dojem. Tato kritéria byla rovněž součástí hodnocení soutěžních pořadů, na kterém jsme se podíleli také my studenti. Nesrozumitelné pro mě ale byly některé neshody moderátorů i debatujících ohledně příhodnosti a relevantnosti konkrétních příspěvků. Ani nezasvěcenému pozorovateli během debat neunikla také určitá rivalita mezi jednotlivými studii Českého rozhlasu. Ocenila bych, kdyby více prostoru dostala diskuze ohledně hranice mezi publicistickou a dokumentární tvorbou, kterou vyvolal pořad *Cesta přes Koblov*.

Pozitivně hodnotím přítomnost autorů soutěžních pořadů. Debatám by jistě prospělo větší zapojení přítomných studentů. Zdálo se, že rozhlasoví tvůrci jeví opravdový zájem o studentské postřehy, jen někteří studenti však překonali ostych a v debatě vystoupili.

Celá akce působila komorním dojmem, především jako setkání rozhlasových tvůrců, kteří se scházejí primárně proto, aby si navzájem představili svá díla a načerpali podněty k budoucí práci. Domnívám se, že případné rozšíření přehlídky by narušilo její atmosféru a charakter, nicméně pokud by organizátoři usilovali o větší návštěvnost ze strany studentů či laické veřejnosti, doporučila bych propagaci akce na sociálních sítích.

Jana Zbořilová

Během tří dnů jsme vyslechli asi 22 pořadů. Publicistická kategorie zahrnovala 11 pořadů, které odpovídaly zadání a popisu publicistického pořadu. Programy byly poměrně dlouhé a bylo náročné udržet pozornost po celou dobu poslechu. Důležitá byla volba tématu a originalita zpracování. Z této kategorie mě nejvíce oslovily pořady Dity Vojnarové a *Diskuse nad uměleckým dílem* Jiřího Hubičky se zřetelem na debatu o filmu Hoří, má panenko. Příběh o olomoucké zoo byl osvěžující věcí mezi poslouchanými díly, protože se nezaobíral těžkým tématem. Lehkost vyplývala i ze zvolené hudby a příjemného hlasového *Příběh Zoo Olomouc* projevu autorky. Debata o filmu Hoří, má panenko byla vtipná, reflektovala tehdejší názory kritiky a diváků na tento film. Autor nasbíraný materiál funkčně spojil a vytvořil tak mozaiku názorů veřejnosti i filmových tvůrců a pobavil tím všechny přítomné posluchače. Téma mě zaujalo také proto, že se o režiséra Miloše Formana zajímám a slyšené názory obohatily moje povědomí o tomto filmu.

Následující dva dny jsme poslouchali díla z kategorie Dokument, feature a pásmo. Průměrná stopáž byla zhruba 50 minut, a proto jsme mezi poslechem měli častější přestávky. To hodnotím velmi pozitivně, protože poslechový maraton byl náročný a jako netrénovaný

posluchač jsem byla po předchozím dni lehce unavená. Naše pozornost byla také stimulována kávou, čajem a něčím sladkým k zakousnutí. Celkem jsme ze třetí kategorie vyslechli 12 pořadů. Přesto, že mě příliš nezajímá politika a historie, doslova jsem si užila poslech díla *Slibuji na svou čest*, jehož tématem byla přímá volba prezidenta. Volbu námětu bych nehodnotila jako vysoce poutavou, ale zpracování pro mě bylo velmi atraktivní. Díky rozmanitosti hlasů, komentářů a hudby jsem po celou dobu byla schopná udržet pozornost a ještě jsem se pobavila. Navíc jsme se dozvěděla věci, které sice byly dostupné na internetu, ale pro nepřitažlivost titulků jsem si je stejně nepřečetla. Jsem proto ráda, že jsem si díky tomuto dokumentu rozšířila obecné vědomosti. Další podařené dílo neslo název *Než se setmí* a posluchače seznámilo s Alzheimerovou chorobou. Za originální opět považuji zpracování. Příběh se nesl ve dvou rovinách. V dokumentární, kde jsme slyšeli autentické promluvy nemocných lidí, a v literární, která zahrnovala četbu z knihy *Vyhasínání mozku* Martina Kleina. Kniha popisuje osud člověka trpícího alzheimerem a dramatickou četbu přednášel Jan Kačer, který svým hlubokým a jemným hlasem dokázal v posluchači vyvolat mráz po těle. Tento dokument byl pro mě asi nejsilnějším zážitkem, protože jsem ho dokázala tělesně prožít. Ráda bych také zmínila dokument *Cesta vody odpadní*, který měl jak zajímavé téma, tak zajímavé zpracování. Místo hudby posluchač slyšel metalistu a v sound designu pořadu se hojně objevovaly zvuky ucpaného a protékajícího odpadu, šplouchání vody a autentické zvuky, které vznikly přímo během natáčení.

Můj názor na celou exkurzi je velmi kladný. Byla mi totiž velkým přínosem v oblasti používané terminologie. Zároveň bylo zajímavé poslouchat názory odborníků a tvůrců. Dostala jsem podnětné náměty, na co se při budoucích analýzách zaměřit a jak taktně a přitom jasně hodnotit práci ostatních. Atmosféra byla velmi uvolněná a pohodová, dostali jsme se do přímého kontaktu s pracovníky z různých oblastí, kde vysílá Český rozhlas, také jsme dostali nabídku konzultace naší případné budoucí tvůrčí práce a bylo příjemné setkat se se studenty z jiných univerzit. Pokud bude v příštím roce příležitost opět se Reportu zúčastnit, nebudu váhat a ráda pojedu znovu.

Ondřej Švec

Jakožto milovník rozhlasu a rozhlasové tvorby jsem se nechal zlákat na Report 2013. Byl jsem sám na sebe zvědav, zdali zvládnu tři dny v kuse poslouchat rozhlasové dokumenty a publicistiku. To vše navíc – jak jsem později zjistil – v poměrně táborových podmínkách. Zpočátku vše vypadalo lákavě, téměř vše zadarmo, super zázemí uprostřed krásné přírody, navíc mezi zkušenými rozhlasáky, co víc si mladý, pesimistický student, toužící stále objevovat nové a nepoznané, může přát? Nakonec se sice ukázalo ono pověstné, že „sovy nejsou tím, čím se zdají být“, přesto jsem ve Ždáně strávil tři, na události a zážitky velice bohaté dny.

Zde je jejich stručné shrnutí:

Dokument ostravského autora Artura Kubici *Havířovské babky* pojednává o folklorním sboru složeném z jedenácti důchodkyň a jedné harmonikářky, které hrají a zpívají lidem pro radost a úplně zadarmo už rovných třidvacet let. Nejčastěji vystupují mezi Havířovem a Českým Těšínem, kde se snaží potěšit těžce nemocné pacienty. Sympatický dokument dokázal posluchači přiblížit folklor a to i za předpokladu, že mu tento žánr není zrovna po chuti. I přes téma spíše lokálního významu dokázal Artur Kubica „havířovské babky“, které jsou původně učitelky, rozmluvit a posluchač si k nim dokáže najít cestu. Nicméně, tento dokument by si velmi ráda poslechla spíše moje babička nežli já.

Pořad *Honza málem hrdinou* Alžběty Prudilové z Radia Proglas představuje osobnost Jana Bílka, který se v Brně dobrovolně stará v rámci křesťanské organizace Sant' Egidio o lidi bez přístřeší. Už tím, jak byl dokument uveden – skladbou od kladenské skupiny Zrní, mi bylo jasné, že tohle nebude tradiční příspěvek a že se bude od těch ostatních značně lišit.

Autorka vše vytvořila sama, jen s drobnou výpomocí zvukaře ve studiu. Dokument byl technicky nedokonalý a autorka pro svůj netradiční postup nenašla přílišnou odezvu u diskutujících. Mně ale dokument přišel jako svěží a novátorský. Byl to dokument v čisté formě, bez příkras, bez kudrlinek, prostě špinavý dokument z ulice, jehož zpracování dokonale sedlo ke zvolenému tématu. Autorka dokázala zapojit i bezdomovce, využila možnosti reportážního stylu i anket a s využitím vhodné hudby hrála na emoce a city u posluchače. Její dokument byl právě přes onu technickou neučesanost a nevytříštěnost nejvíce autentický a nejvíce přirozený. Autorka se neuchylovala k trapné sebestylizaci, ve svém projevu nepřehrávala, nedeklamovala, pracovala s realitou tak, jak ji zachytila. Právě upřímností tento dokument vynikal nade všemi. Byl nejvíce tvůrčí, nejvíce svobodný a tím nejoriginálnější.

Dokument *Slyšte můj hlas* Davida Vaughana se odehrává v roce 1937. Vznikl na objednávku Českého rozhlasu k jeho 90. výročí. Tento dokument byl oceněn za originalitu, David Vaughan zapojil přední české herce Milana Myšičku, Ivana Řezáče nebo Danielu Kolářovou, kteří prostě hráli své role. Po vyslechnutí dokumentu vznikl mezi diskutujícími spor, zdali to je vůbec dokument a zdali se tedy na Report vlastně hodí. Spíše se jednalo o dramaturgii a o stylizaci dějin, byť velice poutavou. Posluchač mohl mít dojem, že poslouchá spíše zahraniční televizní dokument z druhé světové války, které využívají strhující hudbu a patetický český komentář. Na dokumentu byl jasně patrný britský rukopis jeho tvůrce – D. Vaughana. Tolik kreativity, invence a originálních nápadů, jak zpracovat téma, žádný z přítomných autorů nepředvedl. Pořad *Slyšte můj hlas* byl velice příjemným osvěžením Reportu a jasnou ukázkou toho, že když to někdo umí, ani populárně naučné zpracování dějin nemusí být v Českém rozhlase na škodu.

Pořad *Šel jsem dlouhými cestami* je věnován 70. výročí uzavření romského koncentračního tábora v Letech. Dokument v dramaturgii a režii Lenky Svobodové je doplněn ukázkami z knihy vzpomínek očitě svědkyně paní B., komentář čte Valérie Zawadská. Autoři Filip Černý a Ivan Studený zapojili skupinu romských teenagerů z českobudějovického sídliště Máj a společně se vydali na místa, kde bylo od roku 1942 internováno více než třináct set mužů, žen a dětí romského etnika. Právě zapojení mladých Romů je velkým pozitivem dokumentu. Autorům se v nich podařilo probudit zájem o historii a o osudy jejich předků. Se zaujetím a naivitou se vyptávají na všechny možné otázky a s jejich využitím pořad připomíná malou romskou detektivku. Tomu všemu kontrastuje bolestí procítěný projev Valérie Zawadské a působivě je zpracovaná i závěrečná část dokumentu, kdy se autoři vydali do ulic na protiromskou demonstraci.

To nejlepší z politického dokumentu. Husákova zatačka: O prezidentovi, který u sebe nenosil peněženku a na cigarety si půjčoval. Pod tímto dlouhým názvem přiblížil Lubomír Smatana postavu Gustáva Husáka posluchači především jakožto člověka, ne jen jako vysoce postaveného politika, který během normalizace řídil Československo. V dokumentu je Husák vykreslen jako muž naprosto oddaný straně, citově zcela prázdný a duševně stále ještě zlomený dávným vězněním. Lubomír Smatana přinesl svým živým a dramatickým projevem nový úhel pohledu na kontroverzní postavu české minulosti a u přítomného posluchačstva vzbudil bouřlivou diskusi.

Zajímavý příspěvek uvedl i Daniel Moravec. Jeho dokument s názvem *Než se setmí* pojednává o Nině Baláčkové – paní, které je necelých padesát let a už trpí Alzheimerovou chorobou. Daniel Moravec přinesl dokument o síle a naději, kterou tato paní dává ostatním lidem trpícím Alzheimerovou chorobou. Moravcovo zpracování je sice temné, čemuž odpovídá nejen hudební podkres, ale i komentář Jana Kačera, který čte úryvky z knihy *Vyhasínání mozku* Martina Kleina od nizozemského prozaika s pseudonymem J. Bernlef, ale v podání paní Baláčkové a dalších postav nakonec vyznívá optimisticky, a to i přesto, že se

autor po dohodě s hlavní protagonistkou dohodl, že bude zaznamenávat i další průběh její choroby.

Režisér a dokumentarista Radim Nejedlý představil návštěvníkům Reportu dokument „7200“ se sportovní tematikou. Představuje v něm fanouškovství ve své radikální formě, kdy takovýto druh závislosti dokáže rozvracet vztahy a zcela zasahovat do soukromého života. Z neškodného fandění se tak stává náboženství srovnatelné s fundamentalismem. R. Nejedlý dokázal nejen dobře nahlédnout do duše radikálních fanoušků, ale i celkově vystihnout atmosféru a ducha hokejového stadionu a všeho, co se okolo hokejového zápasu odehrává. Skvěle si poradil se zvukovou složkou, kdy zejména fandění brněnského kotle je zpracováno autenticky a profesionálně. Nejedlý právem dosáhl celkového vítězství za nejlepší dokument.

Pro mě asi nejproblematičtější dokument Reportu *Meridián* připravilo autorské duo Alena Zemančíková a Ondřej Vaculík. Autoři se vydávají do Bukoviny, do jihozápadní části Ukrajiny, kde pátrají po osudech židovského, německy píšícího básníka Paula Célána, který přežil rumunský koncentrák. V dokumentu se mluví o řadě témat, vystupuje zde řada postav, mluví se tu několika jazyky, autoři pendlují jako kočovní cikáni sem a tam. Nakonec se posadí v jedné restauraci venku na zahrádku a glosují své zážitky z cesty. Je to sice nahrané, ale působí to přirozeně. Nicméně z dokumentu je patrná spíše radost z cestování a poznání a výsledek by se hodil spíše pro zasvěcený okruh přátel v intelektuálním prostředí než na festivalové klání. Autoři předložili dílo vrcholného literárního intelektuálního, na který už v dnešním světě komputerů málokdo stačí a který – pakliže by byl vydán knižně – by musel být opatřen poměrně hutným poznámkovým aparátem.

Report zakončil vtipně zpracovaný dokument *Cesta vody odpadní*, který připravil Miroslav Buriánek. Autor s rozmáchlými gesty a vtipnými glosami ve stylu architekta Davida Vávry důstojně sekunduje výraznému protagonistovi dokumentu – deratizérovi a metalovému muzikantovi, který své koncerty často pořádá právě v podzemí. Protagonista vypráví o práci v čističce, jak se k této profesi dostal a co všechno jeho práce obnáší. Výrazným kladem dokumentu je zejména postava hlavního hrdiny, který ve svých promluvách dokáže zajímavě filosofovat a neváhá odhalit i něco ze své metalové tvorby, kdy jeho chrapot, kterým prezentuje své texty s odpadní tematikou, nahání posluchači mráz a husí kůži.

Celkové dojmy z Reportu 2013 jsou veskrze kladné. Přehlídka nabídla řadu kvalitních dokumentů. Některé zcela originální zpracováním nebo tematikou. Našlo se ale i pár nezajímavých, všedních, naprosto rutinních, až nudných. Úroveň diskuse nad dokumenty mne spíše zklamala. Po každém pořadu byl prostor na řadu otázek, které pak byly vesměs zodpovězeny. Bohužel se na Reportu uplatňují spíše přátelské vazby, kdy se jednotliví tvůrci báli kritizovat práci svého známého, kolegy, kamaráda. Takže se vesměs pěly jen chvály a ódy, kritika byla jen mírná, zkrátka – aby se neurazilo. Každý se bál, aby nakonec nedošlo i na něj. Výjimkou byl snad jen suchý a provokativní humor a objektivní komentář Lubomíra Smatany, který si zjevně – na rozdíl od mnohých – nebral kritiku tak osobně. Snad by i festivalu slušelo důstojnější prostředí. Report 2013 se konal v penzionu ve Ždání u Slap, kde se festival konal i v minulých letech. Letos podle návštěvníků bylo v sále, kde se dokumenty pouštěly, asi nejtepleji, což se nakonec ale nedalo říci o teplotě na pokojích, kde se spalo. Ale co by si člověk stěžoval, když většina byla hrazena a hradila se jen průměrná a předražená strava?

V porovnání například s festivalem rozhlasové tvorby Prix Bohemia Radio tak Report – v podobě, v jaké je nyní – doporučuji jen srdcařům, otužilcům a rozhlasovým trampům, které jen tak něco nerozhodí. O tom ví své například Lubomír Smatana, který si místo vydatného oběda šel raději zaběhat do krásného prostředí podél slapské přehrady a pak se během pouštění dokumentů dokrmoval jablíčky.

Tereza Osmančíková

Získat kritickou reflexi, ať už plnou chvály, nebo připomínek, je bezpochyby zásadní pro uzavření každého tvůrčího počinu ve všech profesích. Neméně důležité je to i pro rozhlas. Stejně důležitá jako dojem laických posluchačů je i kritická reflexe a zpětná vazba od rozhlasových kolegů. Právě to je stěžejním úkolem každoročně konaného Reportu – přehlídky, jež podporuje setkávání tvůrců dokumentárních a publicistických pořadů a prezentaci současné tvorby těchto žánrů s následnou rozpravou.

Dramaturgická linie témat byla předem nepředvídatelná. Soutěžní snímky byly přihlašovány na základě zájmu samotných autorů prezentovat svůj počín. Shodou všech náhod se tak poslouchaly pořady obdobných témat, jejichž porovnání se ale ve výsledku dostalo do konfrontačního střetu. Pohled na tradiční mateřství v průřezu generací (Petra Hynčíková: *Ona plus minus ono = matka*) se tak dostal do pomyslného křížku s Matym – hrdinkou (či spíše hrdinou) dokumentu o matce čtyř dětí, která není tak úplně ženou (Ivan Studený: *Máma v kalhotách*), či Věře odhodlané родit v „pohodlí“ domova (Mária Pfeiferová: *Rodit doma?*). V opozici ke snaze zobrazit soukromý život Gustáva Husáka – prezidenta zvoleného v době, kdy vše bylo proti vůli lidu (Lubomír Smatana: *Husákova zatačka*), stojí téma svobodné a přímé volby prezidenta z letošního roku (Bronislava Janečková: *Slibuji na svou čest*). Rovněž fenomén fanouškovství se prezentoval ve dvou podobách – drsného sportu i pohlcující hudby. Do kontrastu se tak dostala problematika buskingu – pouličních umělců, jejichž vášní je hudba (Alena Blažejovská: *Busking – Hudba na ulici*), a klubové nadšení hokejových fanoušků, kdy „mrtvý Spart’an je zkrátka dobrý Spart’an“. Podbízející se atraktivitu některých námětů střídaly i dokumenty s obtížnými historickými kontexty nebo sociálně atakujícími tématy. Směsice témat tvořila pestrou koláž běžně přetřásaných aktuálních námětů i zcela specifických témat založených na důvěře ve vzdělaného posluchače.

Mezi nejvýraznější prezentované dokumenty, které se v soutěži umístily na prvních dvou místech, se zařadily dokumenty Daniela Moravce *Než se setmí* a Radima Nejedlého „7200“.

Jaké to je, než se úplně setmí? Nina trpící Alzheimerovou chorobou ví, že se pomalu ztrácí, ale přesto bojuje i v předem prohrané bitvě. Emotivně strhující příběh zachycující jedny z posledních světlých okamžiků je citlivě zakomponovaný do dramatického přednesu Jana Kačera, který předčítá z knihy Vyhasínání mozku Martina Kleina. Kačerův projev přidává dokumentu vysoce estetizující prvek, existenciální rovínu. Odpovídá na řadu otázek, na které by bylo jinak kliše se zeptat. Do příběhu vstupuje vypravěč jen velmi zřídka. Jeho úkolem je stroze komentovat a popisovat to, co je očím neviditelné. Svým způsobem nahrazuje postavu autora. Nina se ve vyprávění aktivně angažuje sama a do výpovědi jí vstupuje už jen manžel a kamarádka. Dvě roviny – Niny a Jana Kačera v roli fiktivního muže – se harmonicky proplétají a zapadají do sebe jako dílky skládačky a symbolizují tak vlastně samotný život Niny. Zvukové vyspecifikování obou linií charakterizuje a odděluje svět reality a fikce. Jemně zachycené ruchy pod zvukovou stopou vyprávění Niny střídají precizně vystylizované a zvukově čisté dramatické pasáže. Jediným hudebním prvkem se stávají už jen klavírní mezihry a samotný zpěv Niny. Citlivá režisérská práce autora Daniela Moravce je přítomná v každém detailu. On sám se však objeví jen na chvíli, aby položil tu nejosobnější otázku: „Máte strach?“

Na druhé straně Radim Nejedlý, autor vítězného dokumentu „7200“, zpracoval téma jemu velmi blízké – fanouškovství Komety Brno. Provází prostředím zápasů, seznamuje s kovanými fandy, zasvěcuje do rituálů. Vytváří pro dokument symbolický rámec „od permanentky k permanentce“, do kterého nakonec zasáhne vyšší moc v podobě očekávaného dítěte. Lístky nakonec vrací, protože tak jako smyslem života fanoušků je hokej, on sám nachází smysl v životě opravdovém – v nastávajícím otcovství. Zpověď aktérů různých vrstev

i smýšlení přivádí samotné respondenty k úvahám nad zásahy hokeje do jejich soukromého života, vede je k přemýšlení nad násilím, láskou k Brnu i smyslem života. Autor je účastníkem dění, komentátorem i objektivním pozorovatelem. Směsice hudby, archivních rozhlasových zpravodajských nahrávek, reálně snímaných zápasů, zvukových podkresů, rozhovorů a komentářů vytváří pestrou koláž. Probíhá ve stejně vzrušivém tempu jako samotná tribunová fandění. Výborně vyvážený zvuk ovlivnilo snímání na mikrofon se sníženou citlivostí, což na autenticitě neubírá. Dokument Radima Nejedlého „7200“ disponuje velkým množstvím vypočítaných detailů, jejichž propojení vytváří soudržný tvar. Na výsledné podobě dokumentu mají zásluhu rovněž citlivě vystavené a pospojované shromážděné materiály.

Právě krátké diskuze rozpoutané po každém poslechu měly být onou zpětnou vazbou pro tvůrce. Časový nátlak se však odrážel i do přínosnosti těchto reflexí. Rychlé přechody mezi prezentovanými dokumenty a diskuzemi nedovolily posluchačům vychutnat si dozvuk onoho důvěrného vztahu navázaného s příběhem během poslechu. Z nutkové potřeby nechat v sobě rezonovat tíhu či lehkost právě slyšeného vycházela i skutečnost, že náplní diskuzí se stávaly subjektivní dojmy a snahy pojmenovávat hlavní myšlenky a poslání dokumentu. Bližší rozbor pořadu po stránce jeho technického provedení a kvality zpracování se tak stával jen okrajovým konstatováním.

Report je reprezentativní akcí pořádanou Sdružením pro rozhlasovou tvorbu a Českým rozhlasem. Vzhledem k této skutečnosti je proto politováníhodné, že jej svým jménem nepodpoří a tím pádem i nezaštítí (třeba i moderátorsky) někdo povolaný, jehož důvodem pro účast nebude skutečnost, že jeho dokument participuje v soutěži. Malá účast na Reportu jak odborné rozhlasové veřejnosti, tak i studentů, jejichž studijní náplní je rozhlas, je velkou ztrátou. Diskuze byly méně živelné, chybí názory více stran. Report se tak zbytečně uzavírá jen na úzký kruh „nejvěrnějších“. Rozhlas, jakožto médium stále se vyvíjející, potřebuje vychovávat své následovníky, zvláště je-li k tomu tak málo možností. A sama za sebe mohu prohlásit, že Report je vskutku velkou zkušeností, příležitostí i impulsem.

Veronika Jiroušková

Přemítám nad tím, jak důmyslný plán se zakladatelům podařilo vymyslet. Ono totiž uskutečnit rozhlasovou přehlídku na poloostrově, kde po turistickém ruchu uplynulé sezony již není ani památky, a uvrhnout soutěživé rozhlasáky či příznivce dokumentu do tří denního ždánského vyhnání, má své opodstatnění. Celodenní soustředění na poslech různorodých pořadů ve stopáži od 10 do 60 minut klidné prostředí přímo vyžaduje. Těkaví jedinci navíc nemají moc příležitostí k rozptýlení. Ostatně neměli by na to ani pomyslet, pokud chtějí svým hlasem zasáhnout do výsledného hodnocení, nebo nehodlají-li riskovat, že upadnou v nemilost laskavé, ale přísné dohlížecí instance Sdružení pro rozhlasovou tvorbu Marcely Benešové.

Nevím, jaká motivace byla letos silnější, ale účastníci byli spořádaní a neobvykle ukázněni, což však v případě diskuzí není zrovna žádoucí – autorům se tak většinou nedostane mnohostranné a konstruktivní zpětné vazby, která má naplnit původní záměr celého setkání. Postupně jsem se utvrdila v dojmu, že řada tvůrců o upřímné názory kolegů ani nestojí. Usuzuji tak z pozorování, jak některé dobře mířené připomínky nemohly dopadnout na úrodnou půdu, protože adresát zřejmě ani nenakročil ke snaze o sebereflexi své práce. Nerada bych, aby toto obecné konstatování zlomilo hůl nad všemi diskutujícími, ale vnímala jsem, že reakce na právě doznělé pořady ovlivňovala krotká zdvořilost a častá názorová shoda, nebyl tudíž důvod diskuze déle prodlužovat. Osobně považuji za nejprínosnější obsáhlé a věcné komentáře Ondřeje Vaculíka, Ivana Studeného, Andrey Hanáčkové nebo Bronislavy Janečkové.

Požadavek živé rozpravy se nedařilo naplnit už z podstaty nabitého časového harmonogramu, který bylo nutné striktně dodržovat. Patrně nebude na škodu uvážit, zda by pro poslechově-reflexivní seminář nebylo výhodnější upravit zasedací pořádek tak, aby byl více kontaktní, jelikož stávající rozsazení k solitérním stolům přítomné účinně nepropojovalo. Někdy kvůli tomu bylo kupříkladu obtížné vidět hovořícímu do tváře, a jindy se ráz jeho argumentace ztrácel v prostoru, který nás od něj fyzicky odděloval.

Programu podzimního Reportu, zvláště v kategorii pořadů kratší stopáže, dominovaly dokumenty se sociální tematikou. Většinu z nich volně zastřešoval cyklus Dobrá vůle, kterému jistě nelze upřít ušlechtilý záměr hovořit o problematických společenských jevech nebo obdivuhodných činech nejen z oblasti charity. Avšak na četné zastoupení podobných dokumentů mohly některé z nich, i přes individuální zajímavost realizace, doplácet a v celkovém hodnocení neprávem zapadnout. Nehledě, že k tomu přispívalo i jejich umístění v dramaturgickém plánu přehlídky, neboť při poslechu čtvrtého sociálně zaměřeného dokumentu již zájem publika o tuto problematiku významně klesal.

Z cyklu Dobrá vůle mě zaujal dokument *Cesta přes Koblov* Lenky Svobodové, který se věnuje problematice začleňování propuštěných vězňů do společnosti. Reportážním způsobem ukazuje na příkladu azylového domu v Koblově, jak jsou při stávajícím systému ještě více separováni a neschopni samostatného života na svobodě. Oceňuji výběr závažného tématu i to, že se autorce povedlo vyjádřit beznaděj, která bývalé koblovské kasárny obestírá. Protože se většinu informací dozvídáme publicistickým stylem jen z rozhovoru s respondenty, nedostává se nám v reportáži situací, z nichž bychom se sami přesvědčili o realitě tamního každodenního života. Z vyslechnutého vyprávění zůstává žádoucí alarmující dojem. Ostatně ten se podařilo v závěru vyvolat i dokumentu *Šel jsem dlouhými cestami* Filipa Černého a Ivana Studeného, kteří podnikli s několika romskými dětmi výpravu do historie koncentračního tábora pro Romy Lety na Písecku, zbudovaný Čechy v období protektorátu. Díky tomu, že byla role průvodců a informátorů svěřena samotným mladistvým, se posluchač vedle historických souvislostí může mnohé dozvědět o nich samých. Nekomentované citace pamětnice v podání Valérie Zawadské a reportážní záběry z nedávných protiromských demonstrací mrazivě dosvědčily, že stejné tendence, které kdysi vedly k násilnému řešení „romské otázky“, mají i v současné společnosti nemalé zastání.

Odkazy minulosti přilákaly ke zpracování také autory dokumentů *Nikdo neví proč, 365 mrtvých jako dní v roce* nebo *To nejlepší z politického dokumentu*. V porovnání s jinými historickými dokumenty, například z dílny Miloše Doležala nebo Marka Janáče, nedokázaly však tyto účinně pracovat s emocí a jednostrannost jejich podání nepůsobila příliš věrohodně ani zajímavě. Celkové výsledky letošního Reportu potvrdily, že právě emoční naplnění a nápaditost zpracování jsou nejdůležitějšími měřítky pro vysoké ocenění pořadu. Proto svým vtipem a profesionální lehkostí upoutala komentovaná montáž dobových reakcí na Formanův legendární film *Hoří, má panenko* v pořadu Jiřího Hubičky *Diskuse nad uměleckým dílem*. Nebo dokument Daniela Moravce *Než se setmí*, který prostřednictvím intimity vzbuzuje přirozený soucit s ženou neúnavně čelící postupující Alzheimerově chorobě. Zasluhou toho, že auditivní způsob dokumentování nijak výrazně nenarušuje soukromí lidí, o nichž vypráví, mohli posluchači nahlédnout také do rodinného zázemí v dokumentech českobudějovické tvůrčí skupiny *Máma v kalhotách* a *Rodit doma?*. V obou případech, zpracovávajících aktuálně diskutované otázky změny pohlaví a domácího porodu, dokumentaristé prokázali svou schopnost citlivé komunikace s respondenty a konečně i dovednost objektivního podání.

V programu letošního Reportu se překvapivě objevilo i několik pořadů, kterým by prospěla prezentace v jiném médiu, neboť cílily na vizuální vjem. Právě obrazová složka mi nejvíce chyběla u reportážních pořadů *Zaostřeno – Býčí zápasy*, *Meridián* z cyklu *Páteční večer* nebo *Příběh Zoo Olomouc*. Naproti tomu tím, kdo dokázal zvukově atraktivní téma sportovního fanouškovství pojednat čistě rozhlasovými prostředky, byl autor vítězného

dokumentu „7200“ Radim Nejedlý. Svou sondu do zákulisí fanklubu Komety Brno postavil na prolínání dvou způsobů narace, a to z pohledu osobního i nezaujatě objektivního. Díky tomu, že se sám na jednu sezonu stal aktivním hokejovým příznivcem, který s lehou ironickým tónem průběžně glosuje důkazy o tom, jak toto rozhodnutí poznamenalo jeho soukromý život, dokázal posluchače spontánně přimět, aby tento postupný přerod naplno prožíval spolu s ním. Autorův přístup se však nijak nepromítal v reportážních sekvencích reflektujících každodenní fanouškovskou realitu, kde dovedná montáž vyjádřila, že se ve zdánlivě neškodném sportovním prostředí pohybují fanatici, kteří svůj život cele podřídili pokřivenému patriotismu. Dle mého, pořad nad průměr pozvedla i příhodně zvolená hudba a množství atraktivních zvukových detailů. Do vedení soutěže dokument Radima Nejedlého právem vynesla jak kvalita provedení, tak i originální vtip, ačkoliv konečné vyznění posluchače klidným nezanechává.

Jsem upřímně ráda, že své vzpomínání na Report 2013 mohu zakončit pozitivně. Neboť i přes některá zklamání byl letošní ročník známkou toho, že se rozhlasový dokument pěstuje na dobré úrovni i v regionech a má své poctivé tvůrce i nezastupitelné místo v programu Českého rozhlasu. Nabízí totiž autorům řadu možností, jak osobitě promluvit o skutečnostech, které by neměly být přehlédnuty, schematizovány, natož pak zapomenuty.

Mgr. Alena Zemančíková

Na co myslíme, když točíme rozhlasový dokument

Kulturní funkce rozhlasu je v každé další diskusi o roli veřejnoprávních médií víc přehlížena, ačkoliv pořadů mimo zpravodajství a politickou publicistiku je v rozhlase velice mnoho, tvoří vlastně jeho podstatu, to, co z rádia dělá společníka, co podle veřejnoprávního zadání informuje, vzdělává a baví. Na rozdíl od předsedy ODS Martina Kuby, který tolik hájí konkurenci na trhu vysílatelů, jsem přesvědčena, že podnikání v komerčním rozhlasovém vysílání je planý byznys a pračka na peníze, pouhá soutěž o to, na jak nápadný a populistický proud řeči a hudebního popu se pověsí dražší reklama.

Rozhlas se vyjadřuje slovem, které také v dobově kodifikované spisovné podobě uchovává (letos, v roce 90. výročí zahájení rozhlasového vysílání, jsme v řadě archivních snímků mohli slyšet, jak se jazyková norma mění i co do intonace a přesné artikulace). Ale rozhlas se vyjadřuje také zvukem, zvuk – včetně ticha a zmíněné řečové intonace a artikulace – je prostředkem sdělení. V pořadech, jež vznikají ve studiu, je to zvuk dodaný režií, v pořadech dokumentárních je to autentický zvuk světa.

Rozhlasový dokument je poměrně mladá disciplína, jejíž rozvoj u nás přetrhly totalitní režimy s jejich cenzurou (ať už se tento fenomén jmenoval oficiálně jakkoli). Jakmile je třeba každý materiál předkládat ke schválení, můžeme sotva mluvit o zvukové autentičnosti. Rozhlasový archiv nicméně vypovídá, že až do vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava byl Československý rozhlas moderním médiem, jež sneslo svými postupy a technologiemi srovnání s ostatními evropskými zeměmi. Například předválečné reportáže Miloslava Dismana, jež se ve zvukové podobě zachovaly v rozhlasovém archivu, jsou naprosto moderní, mají více významových plánů a jejich autor je zachycením

zvuku světa přímo uhranut. Okamžikem nacistické okupace jde svoboda Československého rozhlasu zu grund a ani po válce se to nezmění kvůli politickému dozoru. V šedesátých letech pak progresivní autoři znovu objevují to, co takový Disman už před pětadvaceti lety uměl a dělal, vše vrcholí v hrdinských dnech srpna 1968 a pak už následuje jeden vyhazov za druhým a rozhlasové vysílání se vrací svým zvukem zase o mnoho let zpátky. Skutečné rozhlasové dokumenty se vlastně začínají natáčet až po roce 1990, přičemž se to jejich tvůrci musejí učit, postupně se zdokonaluje nahrávací i studiová technika a dnes, možno říci, má Český rozhlas konečně své Centrum dokumentu a v něm a kolem něj řadu suverénních tvůrců, kteří si s žánrem vědí rady a kteří dokumentárními postupy podávají obraz o společnosti a jejích tématech.

Tohle vše lze sledovat na soutěžní přehlídce Report, kde se dokumentární tvorba předešlého roku představuje spolu se svými tvůrci. Report založilo v roce 1992 občanské sdružení Svaz rozhlasových tvůrců (nyní Sdružení pro rozhlasovou tvorbu) a na těch dvaadvaceti letech existence přehlídky rozhlasového dokumentu je dobře vidět, jakými proměnami prošel nejen rozhlasový žánr, ale i – a zejména – společnost, jak se změnily její priority, témata i problémy. A jazyk, samozřejmě.

Mezi pořady, inklinujícími spíše k publicistice, se letos objevilo několik pohledů do činnosti občanských sdružení a spolků, zájmových (jako Havířovské babky, které zpívají slezské písničky, ale také šijí a přešívají oblečení pro chudé rodiny v okolí) i charitativních, které se třeba věnují brněnským chudým nebo zajišťují péči o staré a nemocné lidi: k té péči patří i to, že jim věnují čas k rozhovoru a dělají jim společnost, což samozřejmě překračuje možnosti profesionálů, kteří bývají přetížení. Anebo třeba vedou domov a hospodářství pro propuštěné dlouhodobé vězně, kteří už de facto nejsou schopni se vrátit do života, nemají kam, nestačí nárokům ani pracovnímu tempu, jsou nezaměstnatelní. Tento dokument Lenky Svobodové kromě práce občanského sdružení Cesta ukázal také na velmi pochybné výsledky působení tzv. nápravných zařízení, z nichž vycházejí lidé k životu nezpůsobilí, bez kvalifikace i praktických dovedností, ztracení.

Tématu, jímž jsem tento článek začínala, totiž proplouvání úskalími cenzury a „soudružské“ kritiky, se věnoval pořad Jiřího Hubičky Diskuse nad uměleckým dílem. Jeho autor, pracovník Archivních a programových fondů, ale také dramatik a dramaturg, sestavil kompozici z příspěvků do debaty o Formanově filmu Hoří, má panenko. V tomto pořadu jsme mohli slyšet, jak se proměnil jazyk korektních prohlášení, jak se v roce 1968 v rozhlase mlžilo tak, aby se kritikovo uznání díla nedostalo do konfliktu s oficiálním míněním komunistické strany, jejímž byl rozhlas přímým podřízeným. Vrcholem pořadu je ovšem vyjádření scenáristy Jaroslava Papouška, v němž dává průchod svému údivu nad tím, že film pohoršil naše požárníky. Papouškova promluva je brilantní intelektuální klauniádou, kongeniální se scénářem zmíněného filmu.

Pořad z cyklu Fonogramy připomíná ještě jednu funkci veřejnoprávního rozhlasu – totiž zákonnou povinnost vést archiv.

Mezi tématy delších a co do použitých prostředků náročnějších dokumentů se objevila prakticky všechna, o nichž píšeme i na stránkách tohoto internetového deníku. Romové a demonstrace v Českých Budějovicích, domácí porod, volba prezidenta, pokus o pohled na Gustáva Husáka jako člověka, pouliční umění, Alzheimerova choroba, mateřství, odpadní vody a ve vítězném dokumentu brněnského autora Radima Nejedlého fenomén hokejového fanouškovství jako zvláštní forma závislosti a lokálpatriotického sebeklamu. Tak jako celá společnost i rozhlasoví dokumentaristé se vracejí k historickým událostem roku 1945 i roku 1968, ať už jde o české Němce nebo volyňské Čechy. A vznikl i pořad o změněné sexualitě matky v rodině s několika dětmi, která dnes žije v jižních Čechách, ale ve své podstatě je založená kosmopolitně. Zazněly i pořady natočené autory Českého rozhlasu v zahraničí – na Ukrajině, v metropoli někdejší provincie Bukovina Černovicích, a v Chorvatsku, v kraji nedotčeném turistickým ruchem, kde žijí místní tradice, v tomto případě býčí zápasy. Cizí jazyky, s nimiž se Český rozhlas sžívá jen pomalu, zněly z nejrůznějších historických nahrávek i v pořadu o roli rozhlasu v době mnichovské krize Slyšte můj hlas. V tomto případě autor David Vaughan napsal svůj prozaický text k devítidílnému seriálu „kolem“ historických dokumentů, vytvořil fiktivní postavu Vypravěče a poslal ho na reportážní cesty po Praze, do Sudet, Norimberka i Londýna proto, aby sklenul obraz situace Československa v letech 1937 a 1938 několikerou evropskou optikou.

Chtěla bych na závěr připomenout, že rozhlas, kterému chybí obraz a v dnešní době všeobecného vizuálna to publikum pociťuje jako hendikep, může také dělat věci, kterých obrazová média schopná nejsou. Je to dobře vidět – slyšet – na seriálu Slyšte můj hlas, kde dobové zvukové záznamy, i v případě, kdy jsou zvukově nekvalitní, mohou přirozeně vplynout do příběhu vyprávěného hercem a do herecky ztvárněných písemných dokumentárních materiálů – to by ve filmu nešlo, protože vizuálně se distanc mezi starým a současným obrazem překlenout nedá. Rozhlasové vysílání, je-li obsazeno jako jednající postava, může autenticky chrastit a všelijak skřípat a hvízdát a nenaruší přitom přítomný čas vyprávění.

Volbami znovu ustavený parlament nalezne k projednání i dosud nevyřízenou žádost Českého rozhlasu o změnu v zákoně, která umožní celodenní vysílání celoplošné stanice mluveného slova (současný ČRo Plus balancuje mezi AM a FM frekvencemi a vysílá jen několik hodin večer). Bylo by krásné, kdyby se mezi poslanci, kteří o tom budou rozhodovat, našli i takoví, kteří neposlouchají v rádiu jen politické debaty, v nichž sami vystupují, ale třeba i dokumenty. I když, po pravdě řečeno, by bylo dobré, kdyby ty dokumenty měly na stávajících celoplošných stanicích lepší vysílací časy než pozdně večerní a noční hodiny. K tomu žádné změny zákona třeba není. To je plně v kompetenci Českého rozhlasu samotného.

PhDr. Bohuslava Kolářová

Ohlédnutí za dvaceti lety činnosti Sdružení pro rozhlasovou tvorbu

Výroční konference Svazu rozhlasových tvůrců (v pořadí čtvrtá, Svaz byl založen v roce 1990) se konala 24. května 1994 ve Filmovém klubu v Praze. Předseda Svazu, šéfredaktor Josef Henke, přednesl obsáhlou zprávu o činnosti, z níž vybíráme: „Za léta 1992–1994 uspořádal Svaz řadu sympozií, konferencí, odborných seminářů, setkání, přehlídek – celkem 18 – na širší i specializovaná témata. K nejvýznamnějším patřily projekty: Brněnské setkání a poslechy na téma Rozhlasová hra (1992), na které volně navázalo symposium K otázkám vývojových cest rozhlasové hry v plzeňském studiu (byl vydán stejnojmenný sborník). Z dalších: Scénická hudba a užití hudby v literárním pořadu (Brno 1993) a tvůrčí setkání k Rozhlasovému literárnímu textu v rozhlase v Hradci Králové, seminář Řeč před mikrofonom, seminář věnovaný rozhlasovému dorostu – studentům VŠ. Pravidelně se konaly odborné semináře autorů, překladatelů a scenáristů, přehlídky *Bilance* a *Report...*“ Tyto akce vzbudily pozornost a působily vskutku inspirativně.

Za podpory Českého literárního fondu se uskutečnila soutěž na rozhlasovou hru a dokumentární pořad; více než deset her bylo v rozhlase natočeno...

Bohužel se z finančních důvodů neuskutečnil zvukařský seminář na téma Stereo a setkání k moderátorské a hlasatelské práci.

Ve Svazu pracovalo několik sekcí a komisí: publicistů a dokumentaristů (dr. Z. Bouček), autorů, překladatelů a scenáristů (dr. Z. Psůtková), komise teorie a kritiky (MgA. J. Hraše) ad. Výbor využíval časové kapacity starších kolegů (mimo členů výboru), kteří tyto akce s elánem zajišťovali. Účast na akcích bývala hojná, protože se hovořilo o problémech, které tvůrce zajímaly. Výbor mnohdy o nich jednal s generálním a programovým ředitelem a snažil se o jejich řešení. Svaz měl zastoupení ve výboru Českého literárního fondu, v Radě uměleckých obcí při MK ČR (po příchodu ministra P. Tigrida místo očekávaného pochopení byla Rada jako poradní orgán ministerstva zrušena, a tím byl dán i signál k „odpovídající finanční podpoře uměleckých obcí“). V této době měl Svaz 262 členů (v průběhu čtyř let jich 100 členství ukončilo).

Na konferenci se nejen bilancovalo, ale bylo třeba rozhodnout o jedné ze tří navržených variant budoucího směřování:

- 1) Podstatně omezit činnost na výrazně inspirativní a vzdělávací, možná i ve spolupráci nebo s ev. zastřešením jiné kulturní organizace či instituce (uvažovalo se např. o FITESu). Činnost realizovat v amatérských spolkových podmínkách (to by předpokládalo, aby zájemci o členství podali nové přihlášky)...
- 2) Kolega Pleva navrhl za brněnské studio ustavení Asociace rozhlasových tvůrců, na zásadách odborových organizací...
- 3) Varianta nejjednodušší: ukončit činnost SRT bez náhrady, tzn. zvolit likvidační orgán, který by rozhodl o zbytku majetku a vypořádal finanční otázky.

K těmto variantám obdržel výbor od členů několik dopisů, na konferenci se vedla mimořádně obsažná a bouřlivá debata. Varianta č. 2 byla v podstatě odmítnuta, že by nahrazovala již existující odbory (což následně vedlo k ukončení členství většiny členů z brněnského studia).

Se všeobecně přijatelným návrhem přišel Jiří Hraše: „Navrhoval bych, abychom jako náhradu Svazu ustavili Sdružení pro rozhlasovou tvorbu jako dobrovolné seskupení tvůrců, kritiků, teoretiků a přátel rozhlasové tvorby. Smyslem a obsahem Sdružení by mělo být reflektovat rozhlasovou tvorbu, pořádat přednášky a besedy s analytickými a kritickými záměry, iniciovat přehlídky nové tvorby, podporovat náročnost rozhlasového programu a tendence jeho přípravy apod. ... Sdružení by si zachovalo zkratku SRT. Neslibuje to nic, než bychom byli ochotni sami realizovat.“

V usnesení bylo Sdružení schváleno jako zájmová organizace, byl zvolen nový výkonný výbor ve složení: Z. Bouček, J. Halas, J. Henke, J. Hraše, M. Buriánek, Z. Psůtková, M. Jahodová; revizní komise: M. Jíra, P. Minks, V. Tomeš.

A tak začala éra Sdružení pro rozhlasovou tvorbu.

V roce 1994 se SRT podařilo získat grant MK ČR na vydání publikace Rostislava Běhala a kol. „Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu“, na níž se podílela řada pracovníků rozhlasu, především pak z Archivních a programových fondů. Stala se i v současnosti nezbytnou příručkou pro všechny, kteří se zajímají nejen o historii, v elektronické podobě je dále doplňována oddělením vzdělávání ČRo, především z publikací připravených v APF.

Nebudu se dále zmiňovat o přehlídce umělecké slovesnosti **Bilance** a soutěžní přehlídce zpravodajských, publicistických a dokumentárních pořadů **Report**, které se konaly každoročně za velkého zájmu tvůrců, studentů aj.

Za zmínku stojí vyhlášení autorské soutěže pro mladé tvůrce (spolu s ČRo, 1995) v kategoriích rozhlasová hra a dokument (feature), dále výběr nejlepšího rozhlasového díla za rok 1994 a 1995 – ocenění uděloval Český literární fond.

Sdružení také začalo pravidelně vydávat Sborníky z tvůrčích akcí vždy za uplynulý rok. Výkonný výbor spolu s komisí teorie a kritiky kladl velký důraz na vydávání teoretických tisků. **Sborník rozhlasové teorie 3** a **Sešit rozhlasové teorie 4** byly vydány v r. 1996. V roce 1997 se konaly dva semináře: jeden ve spolupráci s Katedrou žurnalistiky FSV UK k problematice současné rozhlasové, televizní a novinové reportáže – vystoupení byla otištěna ve sborníku „**Reportáž v tisku a rozhlase**“ – ve Sborníku z tvůrčích akcí byly otištěny texty referátů na mimořádně navštíveném semináři PBR „**Rozhlas v roce 2000**“.

V tomto období Sdružení úzce spolupracovalo s ČLF (mělo zástupce ve výboru i v jednotlivých komisích), který se v roce 1997 změnil v Nadaci, v níž SRT zastupovala E. Ješutová. Při nových volbách výboru Nadace pro SRT místo nezbylo. Přesto spolupráce dosud pokračuje alespoň při Reportu, na němž Nadace udílí tvůrčí odměny vítězům dvou kategorií.

Nadace poskytla Sdružení příspěvek na vydání sborníku o literárním kritikovi, rozhlasovém publicistovi, režisérovi a zakladateli rozhlasové teorie – „**Václav Růt, Rozhlas, 1936–1996**“, a podporovala vydávání Sborníků z tvůrčích akcí.

Od r. 1995 nemělo SRT placenou tajemnici, takže veškeré aktivity zajišťovali členové výboru a další dobrovolníci. V r. 1998 byli zvoleni do VV: J. Halas, předseda, J. Henke, čestný předseda, J. Hraše a Z. Bouček – místopředsedové, B. Kolářová, J. Plechatý, J. Škápíková, M. Buriánek, J. Hubička, P. Krejčí, A. Vrzák – členové. Největší díl práce zastala trojice Hraše, Bouček, Kolářová. Na větší akce získávalo SRT dotace z Ministerstva kultury a NČFL. Český rozhlas byl jejich spolupořadatelem a v rámci Dohody o spolupráci poskytoval především technické zajištění.

Referáty z pravidelného semináře se studenty KŽ FSV UK v r. 1998 jsou zachyceny v tisku „**Psychologie, estetika a rozhlasová publicistika**“, z mimořádně zajímavého semináře PBR na téma „**Rozhlasové vysílání a (jeho) posluchači**“ (M. Petrušek, J. Jiráček ad.) – texty lze najít ve Sborníku SRT. Pro tento seminář byla připravena malá publikace „**Co umíme a co neumíme**“, do níž vedoucí pracovníci, teoretici, pedagogové i bývalí kolegové napsali své názory. Ještě dnes stojí za přečtení.

Zajímavé a objevené příspěvky a svědectví k 60. létům v Československém rozhlase zazněly na semináři se studenty a současnými i bývalými rozhlasovými pracovníky: „**Bílá místa rozhlasové historie**“ (sborník vydalo SRT r. 1999). Dále se konal seminář na PBR, organizovaný SRT, na téma: „**Posluchač a ztvárnění rozhlasového slova**“ (Halasovy, Matysovy, Vedralovy texty a Hubičkův text „Světlem rozhlasové hry od A do Z“ jsou ve Sborníku z tvůrčích akcí SRT). Pro seminář byl vydán také dodnes žádaný „**Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby**“, jehož autorem je PhDr. Josef Maršík, CSc.

K Reportu a Bilanci přibyla tzv. Dílna – nová periodická akce, nesoutěžní setkání tvůrců. Kdo měl zájem, přijel se svým pořadem, o němž se po poslechu vedla debata. Přijížděli i kolegové z regionů... J. Škápíková o Dílně: ...podařilo se na ni přenést přátelskou atmosféru, vstřícnost, neoficialitu a chuť do práce, která je tak typická pro Reporty a Bilance... Na Dílně byla hostem i lektorka z Norska.

Po řadě jednání s GŘ V. Ježkem o možnosti obnovení Studijního oddělení ČRo se podařilo alespoň dohodnout vydávání Světa rozhlasu, bulletinu o rozhlasové práci doma i ve světě. Odpovědnou redaktorkou byla Z. Foglarová z Odboru marketingu a styku s veřejností, redakční radu vedl Z. Bouček, členy RR byli pracovníci různých pracovišť rozhlasu a externisté. V roce 1999 vyšlo první číslo. Postupně se Svět rozhlasu změnil v teoreticko-kritickou revui v několikanásobném rozsahu (vychází 2x ročně, vydáno celkem 30 čísel).

Rok 2000 – na konferenci přibyli do VV tři noví členové: J. Punčochář, R. Tamchyna, M. Veselá. Ve zprávě J. Halas mj. uvedl, že za naprostou většinu publikačních počinů vděčí SRT místopředsedovi J. Hrašemu...

Seminář se studenty FSV UK byl věnován otázce „**Jaký bude náš posluchač?**“ (texty jsou ve Sborníku SRT). „**Duálním systémem a veřejnoprávností na tapetě**“ se zabýval seminář na PBR (vystoupení řady referentů byla otištěna ve Světě rozhlasu č. 3).

Obsažný tisk „**K rozhlasové historii a teorii**“ byl výsledkem tradičního semináře s vedením a studenty KŽ FSV UK v r. 2001. Referáty byly na vysoké úrovni, především Maršíkova stať „K současné problematice teorie rozhlasové žurnalistiky“, Špiritovo zamyšlení „K rozhlasové teorii J. Lopatky“ ad.).

Na Bilanci se uskutečnila diskuse s programovým ředitelem J. Havlem, šéfredaktorkou stanice Vltava a ředitelem Úseku techniky. V rámci PBR byl organizován seminář s tematikou: „**Slovo, ruch a hudba**“ (Svět rozhlasu č. 6).

Koncem roku se kromě slavnostního předání cen vítězům Reportu uskutečnila Tvůrčí dílna „**Prix Italia 2001, Prix Europa 2001**“ k výsledkům a výhledům nejvýznamnějších evropských rozhlasových soutěží.

Rok 2002 byl pro několik členů Sdružení velmi náročný; pracovali na obsáhlé publikaci o historii rozhlasového vysílání u nás, která vyšla o rok později k výročí rozhlasu pod názvem „**Od mikrofonu k posluchačům**“ (R. Běhal, Z. Bouček, J. Hraše, J. Hubička, E. Ješutová, B. Kolářová, J. Maršík, V. Moravec, J. Nováková, M. Rykl). Jarní seminář s KŽ postihoval „**Zajímavé okamžiky ve vývoji našeho rozhlasového vysílání**“ – z něj byl připraven sborník „**K rozhlasové historii a teorii**“, na PBR se uskutečnil seminář „**Z osmi desetiletí Českého rozhlasu**“ (finančně jej podpořilo MK ČR a vedení ČRo). Sborník z tvůrčích akcí také věnoval prostor tvorbě, režisérským podnětům k inscenacím a vzpomínkám na J. Melče.

Na konferenci v roce 2003 se stala členkou výboru M. Benešová, která ve VV pracuje v současné době jako jednatelka a organizátorka akcí SRT. Účastníci Jarního semináře v Karolinu vyslechli vystoupení k „**Proměně rozhlasového výrazu a tvaru**“, stejný název nese i sborník. Odborný seminář na PBR v Poděbradech byl tematicky zaměřen k 80. výročí rozhlasového vysílání u nás: „**Velké osobnosti rozhlasové historie**“ (otištěno ve Světě rozhlasu č. 8).

Z výroční konference byl odeslán dopis ministru kultury Dostálovi, který rozhodl, že v tomto roce nedostane SRT příspěvek na uspořádání REPORTu – stručně řečeno, že tato přehlídka není akcí spadající pod MK. Report se uskutečnil díky pomoci generálního ředitele ing. Kasíka, který tuto soutěžní přehlídku považoval za velmi „užitečnou“. Dále byl pověřen VV, aby vyvolal jednání s programovým ředitelem dr. Havlem k problematice dramaturgie a budoucnosti rozhlasových her. Naši zástupci se zúčastňovali jednání Rady uměleckých obcí.

Sborník „**K možnostem a úskalím současného rozhlasového vysílání u nás**“ obsáhl vystoupení z Jarního semináře (2004). Na PBR v Poděbradech zazněly příspěvky na téma „**Literatura v rozhlase**“ (otištěny ve Světě rozhlasu č. 10). SRT se aktivně podílelo na práci Rady uměleckých obcí, zejména na sympoziu „**Kultura v médiích**“.

V únoru 2004 se uskutečnilo setkání s programovým ředitelem, který uvítal iniciativu SRT a rozhodl se ustavit „strategicko-koncepční“ 15člennou komisi, která připraví návrh rozvoje žánru; prioritou bude rozhlasová hra. Předsedou byl zvolen Mgr. Knitl, organizačně činnost zajišťovala B. Kolářová.

První státní vyznamenání Za zásluhy o kulturu – z oblasti rozhlasu – obdržel čestný předseda SRT a šéfredaktor Josef Henke. Jan Halas získal Magnésii literu za zásluhy o českou literaturu.

Jarní seminář na FSV UK projednávané téma shrnul pod název „**Otazníky rozhlasové problematiky**“ (stejnojmenný sborník SRT, 2005). Pro seminář na Prix Bohemia Radio se shodl výbor SRT na tématu „**Vzdělávání rozhlasem**“ (Svět rozhlasu č. 10). Ceny pro vítěze REPORTu se v rámci smluv podařilo zajistit takto: Hlavní cena GR ČRo, další ceny Radioservis, a. s., a tvůrčí odměny Nadace Český literární fond.

V únoru byla vypracována rozsáhlá závěrečná zpráva pracovní skupiny pověřené přípravou návrhu koncepce rozhlasové hry v Českém rozhlase. Výsledkem byla Koncepce Dramaturgického centra (formulována v obecnější poloze). Pracovní skupina byla připravena rozpracovat i organizační model nového útvaru. Předáno programovému řediteli J. Havlovi. Návrh SRT přispěl k vytvoření Dramaturgického centra.

Novým digitálním stanicím věnoval pozornost Jarní seminář, z něhož byl vydán sborník „**Vysíláme digitálně**“. „**Reportáž v rozhlase**“ přišla na pořad semináře na PBR 2006. V úvodu vystoupili J. Hraše a J. Punčochář, dále redaktori, kteří v praxi rozhlasovou reportáž natáčejí, vše bylo doplněno ukázkami od 30. let. Jako obvykle tento seminář přitáhl pozornost osmi desítek posluchačů a patřil mezi nejúspěšnější (texty lze najít ve Světě rozhlasu č. 16).

V soutěži REPORT přibyla cena udělovaná programovým ředitelem ČRo, jež nese jméno zemřelého dr. Z. Boučka, který citelně chybí nejen v práci výboru Sdružení, ale i v práci s mladými redaktory, na mezinárodní scéně „feature“...

Na výroční konferenci konstatoval předseda J. Halas: „Sdružení, které vzniklo, aby nejen sdružovalo rozhlasové tvůrce, ale také suplovalo neexistující studijní oddělení v rozhlase, zaměřuje svoji činnost pravidelně čtverým směrem: na mladou generaci budoucích rozhlasáků Jarním seminářem a jejich zvaním na další akce, na tvůrce umělecké slovesnosti nesoutěžní přehlídkou Bilance, na gros rozhlasových pracovníků víceméně teoretickým nebo historickým seminářem SRT na Prix Bohemia a konečně přehlídkou zpravodajských, publicistických a dokumentárních pořadů Report.“ Je to vymezeno možnostmi personálního zajištění a našimi zdroji (granty a finanční či spolupořadatelskou

činností). Dále se konference zabývala podporou původní dramatické tvorby – je potřeba, aby tato kategorie byla vyhlášována na PBR každoročně. (Bude projednáno s programovým ředitelem ČRo.) Na konferenci byli novými členy zvoleni: H. Soukupová a M. Janáč.

V této souvislosti je třeba připomenout, že SRT pravidelně delegovalo své zástupce do porot na PBR. V tomto roce také opustil řady SRT čestný předseda J. Henke, jehož odborné postřehy a rady na přehlídkách a soutěžích jsou nenahraditelné.

V roce 2007 se konaly opět dva semináře: Jarní na téma „**Rozhlas dnes a zítra**“ (vydán sborník) a na PBR „**Rozhlas veřejné služby v multimediálním 21. století**“ (vystoupení otištěna ve Světě rozhlasu č. 18). Na Prix Bohemia Radio připravil M. Janáč workshop s názvem „**Fíglování**“ (seznámení s tím, co se dá ve stříhových programech provádět...). VV se připojil k iniciativě vedoucí APF Evy Ješutové vydat k výročí rozhlasu knihu o významných uměleckých osobnostech rozhlasu. Po odchodu J. Halase do důchodu převzal funkci předsedy (do konference) J. Hraše.

Příspěvky z Jarního semináře „**Současné rozhlasové zpravodajství**“ tvořily základ sborníku vydaného SRT. Seminář připravený na PBR 2008 byl z rozhodnutí VV odvolán, protože ve stejnou dobu se na přehlídce konala jiná akce, která oslovovala stejný okruh zájemců. O této skutečnosti bylo informováno vedení ČRo a ředitel festivalu rozhodl, že na PBR musí být vždy vymezen čas pro seminář SRT. Díky řadě sponzorů došla naplnění iniciativa z loňského roku – byla vydána kniha „**99 významných uměleckých osobností rozhlasu**“. Na konferenci byli zvoleni: předsedou SRT J. Punčochář, J. Hraše místopředsedou.

Jarní seminář i sborníček z r. 2009 nesly název „**Rozhlas veřejné služby: Stojí na rozcestí?**“ Zástupkyně VV SRT se v Radě uměleckých obcí podílela na zpracování materiálů pro ministra o financování kultury, nefungujícím Státním fondu kultury aj. Na semináři PBR bylo diskutováno loňské téma „**Kulturní a umělecká funkce rozhlasového vysílání**“, nové referáty byly otištěny ve Světě rozhlasu č. 22.

V roce 2010 se na Fakultě sociálních věd a publicistiky uskutečnil velmi zajímavý, ale již bohužel poslední, Jarní seminář se studenty na téma: „**Programová profilace Českého rozhlasu**“ (opět vyšel sborník s referáty a diskuse). Bilance opět prokázala svoji užitečnost nejen v diskusích o vyslechnutých pořadech, ale i možnostmi navazovat i pracovní kontakty mezi tvůrci z regionů a centrem. Pokud se objevil nějaký problém, výkonný výbor jej řešil ve spolupráci s vedením ČRo, tentokrát se jí zúčastnil programový ředitel rozhlasu L. Hurník, který v diskusi vyslechl od tvůrců řadu podnětů. Na výroční konferenci byl zvolen předsedou SRT M. Bureš (J. Punčochář odešel na jiné pracoviště mimo ČRo). Konference se zabývala i stavem členské základny a přišla s námětem, aby se členové aktivně zapojili do akce „Jeden jednoho –

každý člen nového člena“, zaměřené na vyhledání nových členů z řad mladých tvůrčích pracovníků.

VV se také zabýval problémy s velkým množstvím přihlášených pořadů na Report, které z kapacitních důvodů nelze přijmout do soutěže. Proto rozhodl pořádat soutěž I. kategorie (zpravodajské pořady) vždy počátkem 2. čtvrtletí jako tzv. **Jarní Report**; tím zůstaly tři dny na podzimní část pro publicistické pořady a dokumenty. Ceny byly předávány vítězům všech kategorií společně počátkem prosince.

První akcí byl poslechový a diskusní seminář „**Poetika vs. evropské rozhlasové hry v roce 2011**“. Na PBR se seminář zaměřil na „**Výuku rozhlasových žánrů aneb Roste nám nová generace?**“ (Svět rozhlasu č. 26). Z hodnocení semináře: „Seminář se už poněkolkáté odehrál bez přítomnosti zástupců rozhlasového managementu (s výjimkou L. Hurníka), což je škoda pro obě strany: vedení rozhlasu neví, kteří lidé se o úroveň, teorii i koneckonců historii rozhlasu jako tvůrčího média zajímají, ačkoliv právě mezi nimi by mohlo hledat oporu pro své rozvojové vize.“ (Sborník SRT z tvůrčích akcí za rok 2011, str. 24).

Ve výše uvedeném sborníku byl velký prostor věnován textům J. Hrašeho a vzpomínkám na něj (zemřel 26. 1. 2012). J. Hraše dvaadvacet let přicházel s inspirativními náměty pro činnost SRT a vždy se podílel na jejich realizaci. Velký důraz kladl na publikační činnost Sdružení.

Sborník z tvůrčích akcí za rok 2011 obsahuje přehled všech vítězů a jejich pořadů na Reportu za dvacet let existence této soutěže. Tyto sborníky celá léta připravovala B. Kolářová ve spolupráci s některými členy redakční rady.

Pro vážné onemocnění B. Kolářové převzala organizační záležitosti SRT M. Benešová.

V roce 2012 (16. 4.) konference uložila úkol řádně archivovat všechny písemné i elektronické dokumenty za dobu existence SRT, rozhodla o zvýšení členského příspěvku na 300 Kč, důchodci 150 Kč. Účastníci konference uvítali návrh na zřízení Síně slávy na webových stránkách, ve které budou portréty otců-zakladatelů SRT (www.rozhlas.cz/srt). Proběhla diskuse o postavení dokumentu v ČR, konference zastává přesvědčení, že by rozhlasový dokument měl být rovnocenným partnerem rozhlasové hry a mělo by se mu dostat podobné četné reflexe.

Členové byli vyzváni, aby se autorsky podíleli na připravované publikaci o významných rozhlasových dokumentaristech, která by měla vyjít k výročí rozhlasu v příštím roce. Spolu s Producentickým centrem a stanicí Vltava zorganizovalo SRT poslechový seminář na téma „**Rozhlasové hry z festivalů Prix Europa 2011 a Prix Italia 2011**“. Seminář SRT na PBR se zabýval „**Vztahem hudby a slovesnosti ve vysílání veřejnoprávního rozhlasu**“.

Témata seminářů uvádím proto, že byly otištěny ve Sbornících a ještě v současné době si o ně zájemci píšou. V jednotlivých letech nezmiňuji vždy přehlídku umělecké slovesnosti **Bilanci** a soutěžní přehlídku **Report**. Jedná se

o stěžejní akce SRT. Jsou zejména organizačně náročné a hojně navštěvované rozhlasovými tvůrci. Dařilo se nám je organizovat díky grantům Ministerstva kultury (kromě posledních dvou let), pomoci Českého rozhlasu, který je jejich spolupořadatelem, Nadaci Českého literárního fondu a Radioservisu, a. s. V roce 2011 a 2012 obě akce podpořil Státní fond kultury. Pořady, které odezněly na akcích, a jejich hodnocení jsou součástí Sborníků z tvůrčích akcí, každoročně vydávaných Sdružením.

Malá úvaha na závěr: v současné době má SRT 109 členů, aktivitu vyvíjí především členové výkonného výboru. Samozřejmě nelze očekávat takové nadšení pro práci jako v letech porevolučních, kdy se rozhlasáci chtěli více dělit s ostatními o svoje náměty, nápady a podílet se na jejich realizaci a poučit se. Tvůrci rozhlasového programu jsou pracovníčně plně vytíženi, přesto se domnívám, že právě jejich podíl SRT postrádá (režisérů, dramaturgů, ale i autorů).

V minulosti Sdružení pravidelně delegovalo své zástupce do odborných porot na PBR, do soutěží vyhlašovaných rozhlasem apod. Nenapíšu nic nového, ale chybí kritická reflexe rozhlasové tvorby. Není vinou SRT, že se dnes podaří ustavit fungující komisi teorie kritiky (rozhlasem se nikdo příliš nezabývá, kromě výjimek, což jsou především vysoké školy). Tuto činnost supluje SRT právě na Bilanci a Reportu. Činnost SRT je bohužel limitována i finančními prostředky.

VÝROČÍ ČLENŮ SRT V ROCE 2014

Minks Pavel	1. 1. 1949	65
Kofránková Hana	5. 1. 1949	65
Švihálek Milan	1. 1. 1944	70
Konrádová Jarmila	25. 2. 1944	70
Jesenská Martina, Mgr.	25. 3. 1964	50
Göttlichová Marcela, PaedDr.	1. 5. 1959	55
Vaculík Ondřej	30. 6. 1954	60
Slavotínek Zdeněk	15. 7. 1964	50
Vránová Gabriela, Mgr.	27. 7. 1939	75
Pavlovský Petr, PhDr.	18. 8. 1944	70
Willigová-Koutová Eva, PhDr.	29. 8. 1949	65
Chrz Ivan	11. 10. 1944	70
Plecháčková-Kovalová Hana	18. 11. 1954	60

Vydává Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, o. s.

Vinohradská 12, 120 99 Praha 2

www.rozhlas.cz/srt

Redakce: PhDr. Bohuslava Kolářová

Korektury: Bc. Kamila Hugrová